Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 211 (13700) | 1974 оной сентябриин 8, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ТАРЯА ХУРЯАЛГЫЕ ҮДЭР ҺҮНИГҮЙ ЯБУУЛХА

СОВЕДҮҮДЭЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГО

Буряад оронойимнай бүхы ажахынуудаар таряа хуряалгын хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябажа байна. Энэ ...шадай эгээл харюусалгатай үе саг гээшэ.

Энэ жэлэй сагай уларилай хэды хүндэ байбашье, респ...мнай олохон колхоз, совхозууд баян ургаса ху...а байна. Ургуулһан ургасаяа саг болзортонь, һайн ...айгаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха гээ...түрэн түрын удха шанартай хэрэг мүн.

Таряа хуряалгын хүдэлмэри амжалтатайгаар үнгэр...н тула нютагай Соведүүд эмхидхэлэй, ойлгуулам... ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Энэ талаар Зэдын, Му...-Шэбэрэй, Кабанскын, Хурамхаанай, Бэшүүрэй аймагай ...ажалшадай депутадуудай Соведүүдһээ, тэдэнэй ...комуудһаа, сомсоведүүдһээ жэшээ абамаар.

...ша оной июль һарада Зэдын аймагай колхоз, сов...д адууһа малай зунай харууһа, бэлшээриие һайнаар ...дхэхэ, эрхим шанартай үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, таряа... ургаса хуряаха, 1974—1975 оной малай үбэлжэл...түгэс бэлдэхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн социалис уял...бааад, республикынгаа бүхы хүдөө ажалшадта хандаа... Тэрэ хандалгань бүхы аймагуудай ажахыгаар дэм...жэд, бэелүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүд хараалаг...н, нотаһаншье юм.

...ксэл гаргаһан аймагай Совет, тэрэнэй гүйсэдком, ...бэрриин управлени, сомоной болон сельскэ Соведүүд, ...нгаа райкомой хүтэлбэри доро ажалша зонойнгоо ...н энэ харюусалгатай уялгаяа амжалтатайгаар дүүр...хэрэгтэнь оролдолгоёо гаргажа байна. Аймагай Со...й гүйсэдком таряа хуряалгын асуудалаар шанга ...алта, суглаа, зүблөөнүүдые үнгэргөө, олон хүнүүдые, ...техникэшье колхоз, совхозуудта ябуулаа. Таряа ...нга дээрэ хүдэлжэ байгаа хүнүүдэй эрилтые гүй...хангахын түлөө аймагай соёл культурын, худалдаа ...аанай, элүүр энхые хамгаалха эмхи зургаанууд ехэ... оролдолго гаргажа байнхай.

...дэхи сомоной, сельскэ Соведүүд, тэрэнэй гүйсэдко...д, хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комиссинууд, ...й хинагшад, депутадууд бүхы анхаралаа хуряалгын ...эрндэ зорюулнад. Таряа хуряалгын үедэ колхоз, ...уудаар депутадуудай, арадай хинагшадай саг зуу...гуша гаран постнууд байгуулагдаад, хуряалгын ша...шалгана, зохистой хэмжээнүүдые абана.

...лхэдэ, Торниин совхозой дэргэдэхи депутадуудай, ...й хиналтын постнууд таряа хуряалгын шанар шал... Нарнлай отделениин 80 гаран гектар талмай дээрэ ... мууса, гээгдэлгэ ехэтэйгээр хэгдээ гэжэ элирүү... Шанар муутайгаар хуряалга хүүлһэн отделениие ...ша В. И. Десятов, отделениин агроном М. Д. Тихо... механик И. И. Федосеев шанга зэмэдэ хүртөө, тэн... комбайн дахинаа табигдажа, полиие сэбэрлээ.

Торниин совхозой дэргэдэхи депутадуудай, арадай хи...тын постнууд шэнги хүдэлдэг постнууд аймагай ажа...уудта үсөөн бэшэ. «Заречный» совхозой депутадууд, ...й хинагшад Бооца, Сагаан-Усанай отделенинүүдтэ ...н полиин таряанай үндэрөөр, гээлтэтэйгээр хадаг...ые элирүүлээд, шанга хэмжээнүүдые абаба. Тэрэшэ... Ленинэй нэрэмжэтэ, «Мир» колхозуудай депута...д, арадай хинагшад ехэхэн юумэ хэжэ байнхай.

Таряа хуряалгын хүдэлмэри бүхы аймагуудаар жэгдэ ...эр ябана гэхын аргагүй. Һүүлэй мэдээгээр респуб...мнай ажахынууд таригдаһан талмайнгаа дүшэ гаран ...ент хадаад байна. Тиихэдэ Яруунын, Хэжэнгын, ...нгын, Хориин аймагуудта тарилгынь талмайн миил ...-27 процент унагаагдаа. Энэмнай тон бага гээшэ. ...эй үдэрнүүдтэ олон аймагуудаар хура, бороо оро... хуряалгын хүдэлмэри бүри орёо, хүндэ болгобо.

Мүнөө таряа хуряалгын хүдэлмэри нэгэшье час, нэгэ... минута һаатуулжа болохогүй. Аймагай болон сомо... сельскэ Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, үйлэдбэ... управленинүүд хуряалгын хүдэлмэри түргэдхэхэ та... шухала хэмжээ абаха уялгатай. Таряа хуряалгын ...мэри зүбөөр эмхидхэхэ, комбайн, машинануудай бү... дээшэлүүлхэ, предприяти, организаци, эмхи зургаа...аа хүнүүдые, автомашинануудые нэмэжэ колхоз, ...уудта гаргаха, олон хүн зоной хабаадалгатай вос...ник, субботнигуудые үнгэргэхэ гээшэ нютагай Сове...й шухала зорилго болоно.

Таряа хуряалгын амжалтые тэндэ хүдэлжэ байһан хү...д — комбайнернууд, механизаторнууд, автомашинын ...шод болон бэшэшье хүдэлмэрилэгшэд шиидхэхэ. ...һэ тэдэниие һайн эдеэ хоолоор, байра байдалаар ...ын, эрилтэ, гуйлтыень гүйсэд дүүргэхын түлөө ню... Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, депутадууд үдэр ... оролдожо байха уялгатай. Энэ үдэрнүүдтэ соёл ...турын, худалдаа наймаанай, элүүрые хамгаалгын ... зургаанууд таряа хуряалга дээрэ хүдэлжэ байһан ...дтэ бүхы анхаралаа хандуулха ёһотой.

Поли дээрэ хүдэлжэ байгаа комбайнернуудай, автома...ын жолоошодой болон бэшэшье хүдэлмэрилэгшэдэй ... хоол бариха үедэ гү, али ондоошье зай забһар ...д, тэдэнтэй богонихон хөөрэлдөө, элидхэл үнгэргэжэ, ... наадашье харуулжа байха бологдоно. Тиихэдэ по...станууд, комбайнуудай агрегат дээгүүр нүүдэл най...ходо ябуулжа байха хэрэгтэй, тэндэ эмшэд саг үр... ошожо байха зорилготой.

Хуряалгын хүдэлмэри шанар һайнтайгаар, гээлтэ хо...тогүйгөөр үнгэргэхэ зорилго табигдана. Тиихэдэ тоог, ...д дээрэ нэгэшье центнер ороохо тарян гутаха, ...рхо ёһогүй. Энэ талаар нютагай Соведүүд, депута...д, саг үргэлжын комиссинууд, арадай хинагшад эрид ...нүүдые абажа байха уялгатай. Ажахын бүхы от...ни, бригада, тоог, агрегадта депутадуудай, арадай ...шадай постнуудые байгуулаад, таряа хуряалгын хү...эриин шанар, ороохо таряанай хэр һайнаар хадага...аа байһые ходо шалгажа байха хэрэгтэй.

Ороохо таряан Эхэ оронойимнай үнэтэ баялигай нэгэн, ... ажахын һалбаринуудай үндэһэ һуури гээшэ. Та...тэй ажахы арад зондоо, гүрэн түрэдөө хүндэтэй, ...й ажал хүдэлмэри, хэрэг зориг урагшатай, амжал... байха. Тиимэһээ таряа хуряалга, тэрэниие гүрэндэ ...лдаха хэрэгтэ ажалшадай бүхы хүсэ шадалые зо...лха, элсүүлхэ гээшэ нютагай Соведүүдэй түрүүшын ... мүн.

МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАГШАД

Таряа хуряалгын түрүүшын үдэрһөө энэ совхоздо социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй юм. Мүнөө совхозой эрхим комбайнернуудай нэгэн Л. Ф. Северинэй комбайниие илалтын хоёр мүшэн шэмэглэнэ. Энэ нүхэр богонихон саг соо 2460 центнер обёос, ешмээн хадаһан байна.

Тиихэдэ А. П. Петровой, В. В. Тарасовай, А. И. Решетовэй, комбайнуудта нэгэ нэгэ мүшэн яларна. Эдэ комбайнернууд хүн бүхэнэй 2130 центнер таряа хадаа.

Комбайнернуудай үдэр соо хэды центнер таряа хадаһан тухайнь үдэшэлэн тусхай бюллетень гаргагдадаг юм. Таряашадай хоорондохи социалис мүрысөөе совхозой парткомой секретарь А. П. Угрюмов хүтэлдэг байна.

Мүнөө Прибайкалиин аймагай «Зырянский» совхоздо дүн хамта 14 мянган центнер таряан хуряагдаа. Энэ совхоздо баян ургасын түлөө тэмсэл үргэлжэлһөөр.

П. ХАЛТАНОВ.

БИДЭНЭЭ БҮ МАРТЫТ

Бидэ, мал шахан таргалуулдаг Һутайн совхозой механизаторнууд, Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой комбайнер О. Б. Аюшеевэй «Буряад үнэн» газетэдэ бэшэһэн бэшэгые таряа хуряалгадаа орохынгоо урдахана һонирхон уншаад, суута комбайнерай һайн һайхан үүсхэлые халуунаар дэмжэбэбди. Эхэ һайхан оронойимнай эгээн ехэ баялиг, хүсэ шадалынь бологшо ороохо таряан бэлэхэнээр абтадаггүй гэжэ нүхэр Очир Бадмаевич тон зүб бэшэнэ. Совхозоймнай тарьялан багахан — миин 700 гектар юм. Ургаса хуряалгада урда жэлнүүдтэ гурбан комбайн ябажа гарадаг һаа, энэ жэлдэ нэгэ шэнэ «Сибиряк» нэмэжэ абаабди. Полинууднай багаханшье һаа, хуряахань ехэ бэрхэтэй юм. Юуб гэхэдэ, үргэлжэ шулуутай, хадын боори, ташалан. Тиимэ газарта түргэн ябахын аргагүй, үргэлжэ һэримжэтэй, хүл дээрээ байжа, комбайнаа жолоодохош.

Оньһон техникэтэй 16-дахи жэлээ нүхэсэжэ ябанаб. Түрүүн трактористаар, удаань жолоошоноор хүдэлөөб. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада комбайнда ажалланаб. Үнгэрэгшэ жэлдэ 3.000 центнер таряа суглуулан сохижо, совхоз соогоо түрүүлжэ гараа һэм. Мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо бага бэшые хуряахаб гэжэ үгэеэ үгөөб. Минии туһалагшаар Улаан-Үдын Советско-партийна һургуулиин студент В. Д. Дабаев ажаллана. Техникэ мэдэхэ, урдань агрономоор хүдэлһэн хүн. Оролдосотой. Хоюулан үгэеэ ойлголсожо, бэе бэедээ туһалалсажа хүдэлнэбди. Ургаса тиимэшье һайн бэшэ. Гектар бүриһөө 10—11 центнер абтана.

Түрүүшын үдэр 1-дэхи полиин 36 гектар шэниисэ хоёр үдэр соо комбайнаар сэхэ хуряажа дүүргээ һэм. Га бүхэнһөө 12 центнер таряан абтаа. Үглөөдэрынь Маанита гэжэ хоёрдохи полиин 82 гектар таряа хоёр комбайнаар хоёр үдэртэ хуряажа дүүргээбди. Га бүхэнһөө 9 центнер гараа. Мүнөө гурбан комбайн Шалхуундахи 154 гектар шэниисэ хуряажа эхилһээр хоёр хоноод байнабди. Дүрбэдэхи комбаймнай запчастьгүй дээрэһээ хүдэлнэгүй. Үглөө нүгөөдэрһөө бэлэн болохо ёһотой.

Зүгөөр бидэ механизаторнууд хүтэлбэрилэгшэдтөө ехэ гомдолтойбди. Радио шагнахадаа, газетэ уншахадаа бусад ажахынуудта механизаторнуудтаа ехээр анхарал хандуулдаг гэжэ мэдэнэбди. Харин манда тиимэ юумэн үгы. Таряа хуряалгадаа орохын урда тээ механизаторнуудай суглаан үнгэргэгдөөгүй, уялгануудшье абтаагүй, хоорондоо мүрысэнэшьегүйбди. Материальна болон моральна талаар урмашуулгын гурим, ажалай түлбэри, хүдэлмэриин түсэб тухай бидэнтэй хэншье хөөрэлдөөгүй. Үнгэржэ ерэхэдээ, түрүүшын хоёр үдэр хамтын эдеэ хоол бэлдэгдээгүй. Үглөөнһөө эхилээд, һүниин тэн болотор хээрэ газаа халуун унда уунгүй, гэрһээ үглөөгүүр абажа гараһан хуурай хилээмээ эдеэд ажаллаабди. Оролдожо ургуулһан таряагаа богони болзорто сүм хуряажа абахын түлөө эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажаллажа ябаһан механизаторнуудай эрилтэдэ һаналаа табинт гэжэ хүтэлбэрилэгшэдтөө ханданабди.

А. ДАШАЦЫРЕНОВ,
Мухар-Шэбэрэй аймагай мал шахан таргалуулдаг Һутайн совхозой комбайнер.

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭХЭНЬ

Үдын хойно тэнгэриин шарай хубилжа, аадар бороо адхархаяал байһандал үзэгдэбэ. Теэд удангүй баруун тээһээ тэнгэри «соорожо», тракторист Эрдэм Гомбоевой һанаае амаруулба хэбэртэй. Тэрэ звеное даагша Пунсук Бато-Мункуевта хандажа:

— Пунсук Доржиевич, огторгоймнай бидэниие аилганал ха. Мэнэ һая бүрхөөд байһанаа, наран игаажа эхилбэ, — гээд баясаһанаа мэдүүлнэ.

— Өөһэдөө огторгойдо мэхэлэгдэжэ болохобди. Энэ хатаһан ногоогоо мүнөөдэр суглуулжа абаа һаа, яараха юумэн байхагүй һэн,— гэжэ звеноё даагша харюусаад, үбһөө тармажа үргэлжэлүүлбэ.

Эрдэм Будаевич Гомбоев —колхозой түрүү механизаторнуудай нэгэн. Тэрэ өөрынгөө «МТЗ-50» тракотораар үбһэ прессээр нягталан багсалдаг, тармадаг, сабшадаг юм. Манай ерэхэдэ, Эрдэм Гомбоев үбһэ прессээр багсалжа, тухагүй байба. Заримандаа пресс-подборщигой «доторынь» муудажа, үбһөө «эдижэ» үгэхөө болихо юм. Бэрхэ механизаторай гараар энэ, тэрэ эбдэрэлгэ саг дарыдаа усадхагдана.

Үшөө Владимир Фёдоров баһал тракотораар үбһэ тармана. Тэрэнэй үдэр бүриингөө даабари ходо үлүүлдэг байһые ажалай дүнгүүдые харуулһан самбар дээрэхи тоонуудые харахадаа ойлгожо абабабди.

Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой луговод Пунсук Батомункуевай хүтэлбэрилдэг звенодо бүхыдөө 11 хүн хүдэлдэг юм. Тэдэнэй хахадынь промышленна хүршэ предприятинуудай хүдэлмэришэд болоно.

Элхиин авто-заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд Валерий Гилев, Григорий Цыремпилов, Борис Фёдоров, Геннадий Подпляскин, Хандагатайнь леспромхозой хүдэлмэришэн Николай Монастершин, Малгаян Билданов гэгшэд тус звенодо ажаллажа, колхозой нитын малда үбһэ бэлдэхэдэнь туһална.

— Эдэнэр хэр зэргэ ажалладаг зон бэ? — гэжэ һонирхоходо:

— «Эдэмнай хүдэлмэришэн ангиин нэрэ зэргые үндэр дээрэ абажа ябадаг зон даа»,—гэжэ звеноё даагша тэдэниие магтана.

Тиин Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэн Николай Николаевич Монастершин иигэжэ хэлэнэ:

— «Жэл бүри колхозой үбһэ хуряалгада туһалнаб. Нэгэ һара амаралтынгаа саг хэрэглэнэб. Үшөө тиигээд һараар леспромхозһоо табюулдагби». Үбһэ хуряалгын халуун хаһада колхоздо туһалдаг хүнүүдые һайшаан магтахаһаа бэшэ ондоо ямар сэгнэлтэ байхаб даа!

Тус звеногой хүдэлмэри һол түлэб оньһожоруулагданхай. Тракторна косилка, тармуур, пресс-подборщик, үбһэ һурилдэг оньһон гэхэ мэтэ дууһан бии. Гэбэшье ажалаа һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар Пунсук Доржиевич Батомункуевай хүтэлбэрилдэг звено колхозой үбһэшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, гурба дахин колхозой дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртөө. Тус звеногой гэшүүд түсэбэй ёһоор 2940 центнер үбһэ бэлдэхэ ёһотой аад, сентябриин 1-нэй үдэр 2760 центнер үбһэ бэлдээд байна.

— «Мүнөө жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэхын түлөө унаһан малгайгаа абангүй ажаллажа байнабди,—гээд звеноё даагша Пунсук Доржиевич мэдүүлээ һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: звеногой эрхим механизатор Эрдэм Гомбоев.

С. ОЧИРОВ.
В. КАРМИНАЙ фото.

БААТАРНУУДАЙ ГАБЬЯА ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ

Герой-хото Новороссийскда Ленинэй орден, „Алтан одон“ медаль барюулагдаба

Герой-хото Новороссийск, бүхы Кубань баяр баясхалангай, зүрхэ доһолгомо оршон байдалда һайндэрлэжэ байна. Эндэ, Цемесскэ бухтын эрье дээрэ энэ хотодо Ленинэй орден, «Алтан одон» медаль барюулгада зорюулагдаһан баяр ёһолол болоо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Новороссийскын ажалшадай, Совет Армиин сэрэгшэдэй, Далайн Сэрэгэй флодой, авиациин сэрэгшэдэй Эхэ оронойнгоо үмэнэ элитэ ехэ габьяа гаргаһанайнь түлөө, ниитэ баатаршалга, эрэлхэг зориг харуулһанайнь түлөө, мүн Хойто-Кавказые хамгаалжа байхадаа, фашис сэрэгшэдые бута сохиһонһоо хойшо 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Новороссийск хотодо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1973 оной сентябриин Указаар «Герой-хото» гэжэ хүндэтэ нэрэ олгогдоһон юм.

Сентябриин 7-до городой стадион дээрэ партиин Новороссийск хотын комитедэй, городой ажалшадай депутадуудай Соведэй баярай суглаан үнгэрөө. Суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлээ.

Энэ баяр ёһололой заседани тухай манай газетын ээлжээтэ номерто толилогдохо.

Совет оронсй партийно-гүрэнэй делегаци Болгари ошобо

Болгарида социалис революциин болоһоор 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололдо хабаадахаяа Совет ороной партийно-гүрэнэй делегаци сентябриин 7-до Москваһаа Софи ошобо. Делегациие КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный толгойлно.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ Новороссийск мордобо

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев сентябриин ... герой-город Новороссийск ошохоёо мордобо.

...уковска аэродром дээрэ ... Л. И. Брежневые нү... В. В. Гришин, А. А. ...нко, Ф. Д. Кулаков, ... Мазуров, Д. С. Полян... М. А. Суслов, П. Н. ...в, Г. В. Романов ... С. Соломенцев, Д. Ф. Ус... В. И. Долгих, И. В. ...онов, К. Ф. Катушев ...д үдэшэбэ.

...шэдэй дунда КПСС-... ЦК-гай гэшүүд К. В. Ру... К. У. Черненко, Н. А. ...ков, КПСС-эй ЦК-гай ... кандидадууд С. К. ..., В. Ф. Шауро, граж... авиациин министрэй ... орлогшо А. Н. Каг... КПСС-эй ЦК-гай хэ...ые эрхилэгшын нэгэ... орлогшо М. И. Кувшинов, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. И. Блатов болон бусад байлсаа.

Нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшанар Г. Э. Цуканов, А. М. Александров, В. А. Голиков гэгшэд суг хамта ябалсана.

Новороссийск ошохо замдаа нүхэр Л. И. Брежнев Анапын аэропортдо саг зуура тогтоһон байна. КПСС-эй Краснодарай крайкомой нэгэдэхи секретарь С. Ф. Медунов, крайгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. П. Разумовский, партиин Анапын горкомой нэгэдэхи секретарь И. С. Ищенко, городой партийна ба советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, ажалшадай түлөөлэгшэд болон Анапа курортдо амарагшад тэрэниие эндэ хани халуунаар угтаһан байна.

ГЕРОЙ-ГОРОДТО БОЛОҺОН ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ УУЛЗАЛГА

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВ Новороссийск ерэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев сентябриин 6-да герой-город Новороссийск ерэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшанар Г. Э. Цуканов, А. М. Александров, В. А. Голиков гэгшэд ерэлсээ.

«Малая земля» гэжэ нэрлэгдэһэн газар дээрэ, Новороссийскын һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэһэн гудамжанууд ба талмайнууд дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев герой-городой ажалшадтай, Кубаниин хүдөөгэй ажалшадтай, олон тоото айлшадтай үнэн зүрхэнэй ёһоор, хани халуунаар уулзаһан байна.

Аэропортдо нүхэр Л. И. Брежневые КПСС-эй Краснодарай крайкомой нэгэдэхи секретарь С. Ф. Медунов, КПСС-эй Новороссийска горкомой нэгэдэхи секретарь Э. Н. Поляков, герой-городуудай делегацинууд: КПСС-эй МГК-гай секретарь Л. И. Греков түрүүтэй Москвагай, КПСС-эй Ленинградска ГК-гай нэгэдэхи секретарь Б. И. Аристов түрүүтэй Ленинградай, партиин горкомой секретарь Д. Б. Головко түрүүтэй Киевэй, партиин горкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Макаренко түрүүтэй Севастополиин, партиин горкомой нэгэдэхи секретарь С. А. Чистов түрүүтэй Керчиин, партиин горкомой секретарь А. А. Реут түрүүтэй Минскын делегацинууд; республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Г. С. Дзоценидзе түрүүтэй Грузиин ССР-эй, КПСС-эй крайкомой нэгэдэхи секретарь М. С. Горбачев түрүүтэй Ставрополиин хизаарай, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь И. А. Бондаренко түрүүтэй Ростовско областиин, партиин обкомой нэгэдэхи секретарь Н. К. Кириченко түрүүтэй Крымскэ областиин, партиин горкомой секретарь В. М. Моисеев түрүүтэй Смоленск городой делегацинууд, Краснодарай хизаарай ба городой партийна, советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд угтаба.

Фронтдо хамта ябалсаһан нүхэрөө, дайнай жэлнүүдтэ 18-дахи десантна армиин политотделэй начальник ябаһан Леонид Ильичые энэ армиин ветеранууд, Кавказай түлөө, Новороссийск ба Керчиин түлөө болоһон дайнда хабаадалсаһан бусад хүнүүд тон хани халуунаар, үнэн сэдьхэлһээ угтаһан байна. Тэдэнэр энэ уулзалгада оронойнгоо али бүхы зүгһөө ерэһэн байха юм.

«Малая земля»... Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэдэ, манай Эхэ ороной түүхэдэ энэ газар залиршагүй баатаршалгын хуудаһан боложо оронхой. Энэ газар Совет Армиин сэрэгшэдэй, Хара Далайн морягуудай харуулһан хэтэдээ мүнхэ эрэлхэг зориг тухай дурасхаал болонхой.

1943 оной февралиин 4-дэ эндэ, Новороссийскһаа урагшаа, десант буулгагдаһан байгаа. Хатуу шэрүүн байлдаанда, солдадууд болон морягууд дайсанһаа 30 дүрбэлжэн километр талмайгай газар дайлан абаа бэлэй. Энэ газар «Малая земля» гэжэ нэрлэгдээ һэн. Тэрэниие хамгаалагшад 225 үдэрэй турша соо баатарлигаар дайлалдаа. Фашистнууд энэ газарай сэрэгшэдые далай руу түрин хаяха гэжэ нэгэнтэ бэшэ һэдэһэн юм. Тиигэжэ энэ газарые хамгаалагша бүхэнэй толгой дээрэ дайсад 1.250 килограмм металл хаяһан байгаа. Зүгөөр эдэ баатарнууд цугаршагүй зоригтойгоор тэмсэжэ, 1943 оной сентябриин 16-да доброложо ябаһан совет сэрэгшэдтэй хамта Новороссийскые гүйсэдөөр сүлөөлөөд, улам саашаа, урагшаа дайсаниие бута сохихоёо дабшаа бэлэй.

Мүнөө 31 жэлэй үнгэрөөд байхада Леонид Ильич болон тэрэнэй дайшалхы нүхэд — 18-дахи армиин ветеранууд, «Малая земля» гэжэ газарые хамгаалагшад, Украиные, Венгриие, Польшые, Чехословакиие сүлөөлхын түлөө болоһон дайн байлдаанда хабаадагшад Хара Далайн эрьедэхи энээхэн бишыхан газар дээрэ дахинаа уулзаба бшуу.

Нүхэр Л. И. Брежнев, 18-дахи армиин ба Хара Далайн Флодой ветеранууд «Малая земля» гэжэ газарые хамгаалагшадай хүндэлэлдэ бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ ошоһон байна. Эдэ хүшөөнүүд, эндэ табигдаһан томо буунууд ба танкнууд тус газарые эрэлхэгээр хамгаалһан тухай дахин дахин һануулна.

«Малая земля» гэжэ газарые хамгаалгын хүндэлэлдэ нэрлэгдэһэн совхоздо газар доро нэгэ гэр бии юм. 30 гаран жэлэй саада тээ эндэ хоёр дахин Улаан тугта 83-дахи далайн ябаган сэрэгшэдэй бригадын штаб байрлаа һэн. Нүхэр Л. И. Брежнев, урдань штабта хүдэлһэн офицернүүд энэ гэрэй гэшхүүрээр доошоо буунад.

Десантын бууһан газарта, эндэ харуулагдаһан баатаршалгые мүнхэлһэн дурасхаалта газар байгуулагданхай.

Эндэ, мемориалай дэргэдэ, Леонид Ильич модо тариһан байна.

«Малая земля» гэжэ газарта ябаһанай һүүлээр Леонид Ильич Брежнев, Новороссийскын айлшад городой түб хубида ерэһэн байна.

Хэдэн арбаад мянган хүнүүд энэ үдэр гудамжа, талмайнуудта гаража, нүхэр Л. И. Брежневые нэрьемэ альга ташалгаар, хани халуун амаршалгаар болон сэсэгүүдээр угтаа.

«Малая земля» гэжэ алдаршаһан газарта болоһон дайн байлдаае, Новороссийск ба Кавказай түлөө болоһон дайе, солдадуудай, матросуудай, лётчигуудай баатаршалгые, 18-дахи десантна армиин дайшалхы замые харуулһан экспозици Леонид Ильич городской музей соо орожо хараһан байна.

Мэдэгдээгүй матросто зорюулагдажа бодхоотдоһон хүшөөгэй урда зогсожо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь фашис булимтарагшадтай тулалдаһан байлдаанда унаһан эрэлхэг зоригтой морягуудай дурасхаалые минута соо шэмээгүйгөөр байжа ёһолбо.

Нүхэр Л. И. Брежнев «Баатарнуудай аллейдэ» хүрэһэн байна. Эндэ Новороссийскын түлөө болоһон дайнда унаһан офицернүүд болон солдадууд хүдөөлүүлэгдэнхэй. Эндэ хэтэ мүнхын гал носожо байдаг. Хэтэ мүнхын галай дэргэдэ Леонид Ильич сэсэгүүдые табяа.

Совет арадай алдарта революционно, дайшалхы болон ажалай ёһо заншалнуудые совет хүнүүдэй сахихаар, улам арьбадхахаар эрид шиидэнги байһые, партиин, тэрэнэй ленинскэ ЦК-гай хүтэлбэри доро манай орон дотор туйлагдаха коммунис байгуулалтын шэнэ илалтанууд тээшэ дабшахаар эрид шиидэнги байһые эдэ уулзалганууд гэршэлэн харуулаа.

(ТАСС-ай тусхай корр.).

СОВЕТ ТАНКИСТНУУДАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

...ет Армиин Түбэй театр ...нтябриин 6-да Москва... ажалшадай түлөөлэгшэ... нислэл хотын гарнизо... сэрэгшэдэй баярай суг... болобо. Энэ суглаан ...истнуудай үдэртэ зо...гдаһан байна.

Энэ суглаае КПСС-эй МГК-гай секретарь Л. А. Борисов нээгээ.

Сугларшадай нэрьемэ альга ташалган доро КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хүндэлэлэй президиумдэ һунгагдаа.

Суглаан дээрэ СССР-эй Оборонын министрэй орлогшо, газар дээрэхи сэрэгүүдэй главна командалагша армиин генерал И. Г. Павловский, оборонно промышленностиин министрэй орлогшо Л. А. Воронин, Совет Армиин танкова сэрэгүүдэй начальник, бронетанкова сэрэгүүдэй маршал А. Х. Бабаджанян болон бусад үгэ хэлээ.

Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, мүн СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээхэ амаршалгын бэшэг нэгэн һаналтайгаар баталан абаһан байна.

(ТАСС).

КПСС-эй РАЙКОМУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ХОНИН АЖАЛДА — ГОЛ АНХАРАЛ

Мухар-Шэбэрэй аймагта хонин ажал гол һууринуудай нэгые эзэлнэ. Һүүлэй гурбан жэл соо хонин ажалые өөдэнь татаха талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдаа. Энээнэй үрэ дүнгүүдые хараад үзэе. 1971 оной эхинэй байдалтай жэшэбэл, 1974 оной январиин нэгэндэ хонидой тоо толгой тус аймаг соо 13447 толгойгоор нэмэһэн байна. Нооһошье тэрэ үеынхидэ орходоо һураггүй ехээр гүрэндэ тушаадаг болоо.

Хонин ажалай материальна үндэһэ һуури бэхижээ, хонишодой ажаһуудалай эрилтэ хангаха хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдадаг болоо. Жэшээлхэдэ, хонишодой байха 35 гэр, 26000 хонидой багтаха 44 хашаа һүүлэй гурбан жэл соо баригдаба.

Мүн хонишодойшье мэргэжэл шадабари һураггүй дээшэлээ. М. А. Брылёв (Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз), М. З. Гендухин («Родина» колхоз), Н. Дамдинова («Одон» совхоз) гэгшэд жэлһээ жэлдэ зуутанай тоодо оролсоно.

Хонин ажалай хүгжэлтын хэды урагшатай байбашье, дутуу дунданууд олон гээд һая болоһон КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой бюро тэмдэглээ.

Жэшээлхэдэ, хонин ажалай ашаг шэмэ бирагүй байһаар. Олохон ажахынуудта хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 2,7—2,8 килограмм нооһон хайшалагдана. Харин «Коммунизм» колхоздо, Суулгын совхоздо оройдоо 2300—2400 грамм нооһон хонин бүхэнһөө хайшалагдадаг байха юм.

Мүн түл абалгашье зарим ажахынуудта ханамжагүй байна гээд бюро дээрэ заагдаба. Искусственна аргаар эхэ хонидые үрэжүүлгэ хангалтагүй, эхэ хонидой 28 процентнь 1974 ондо һубайрһан байна. Дээрэ дурсагдаһан «Коммунизм» колхоздо, Суулгын совхоздо түл абалгань тус тустаа 18, 12 процентээр доошолоо. «Авангард», «Эрдэм», Суулгын совхозуудта хурьгад, хонид олоор гарзатуулагдаһан байна.

Үүлтэр һайжаруулха, хонишодые һургаха, түрүү дүй дүршэл олондо мэдээжэ болгохо, хонин ажалда хүдэлжэ байһан коммунистнуудые зүбөөр хубаарилан табиха талаар дутуу дутуу дунданууд мүн лэ бии гэжэ бюро онсолон тэмдэглээд, эдэ дутагдалнуудые усадхахые дурадхаа.

ХИНАЛТАГҮЙҺӨӨ БОЛОЖО...

КПСС-эй Хэжэнгын райкомой бюро «Соёл культурын эмхи зургаануудые хүтэлбэрилхэ үүргэеэ Дээдэ-Хэжэнгын сомоной Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй хэр дүүргэжэ байһан тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Тиихэдээ тус хүдэлмэридэ зарим тэды амжалта бии гэжэ тэмдэглэгдээ. Гэбэшье дутуу дунданууд горитой бии гээд сэхэ заагдаа.

Тус сомоной Советэй харьяата газар дээрэ оршодог клубууд, библиотекэнүүд соёл сурталай хүдэлмэриин ёһотой гуламта боложо шадаагүй. Эндэ лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүд, асуудал-харюугай, коммунис ажалай ударнигуудта зорюулагдаһан үдэшэнүүд үнгэргэгдэнэгүй. Хэтэрхэдээ эдэ бүгэдэ сомоной Советэй хүдэлмэриин түсэб соошье үгы байха юм.

Малшадые соёл культурын талаар хангалга. «Дайшалхы», «Сахилгаан» хуудаһануудые гаргалта эмхи гуримдаа оруулагдаагүй байһаар.

Иимэ байдал юун дээрэһээ ушараа гээшэб? Сомоной Советэй түрүүлэгшэ Ц. Б. Золтоев хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандажа, саг үргэлжэ архи уужа ябадаг байгаа. Харин «Первомайский» совхозой парткомой секретарь нүхэр П. Е. Быков эдэ бүгэдэндэ анхаралаа хандуулангүй, «тэсэмгэй, дүмүү» байгаа гээд бюро дээрэ элирээ.

ПРОФКОМОЙ ТООСООН ХЭЛСЭГДЭНЭ

Багдаринай экспедици байгша онойнгоо түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Тус организациин профсоюзна комитедэй социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ ханамжатайгаар хандажа, ажалшадай коллективүүдэй ажабайдалаар ходо һонирхожо, ажал ябуулгаяа үргэн дэлисэтэйгээр ябуулдаг байгаа һаань, амжалтань бүри горитой байха һэн гээд, КПСС-эй Баунтын райкомой бюро энэ профкомой тоосоо зүбшэн хэлсэхэдээ тэмдэглэбэ.

Олонхи хүдэлмэришэдынь хубиин социалис уялга абаагүй байһаар. Профком ниитын эмхинүүдые хүдэлмэридөө хабаадуулнагүй. Хүдэлмэришэдэй хамтын суглаанууд саг болзор соогоо зарлагданагүй.

Экспедициин партком иимэ байдалай тохёолдоһые мэдэжэ байгаад, профком хүдэлмэрие һайжаруулха талаар зохихо хэмжээнүүдые абаагүй гээд бюро заагаа. Бюро дэлгэрэнгы шиидхэбэри абаа.

Шушенскада научна суглаан нээгдэбэ

ШУШЕНСКОЕ (Красноярай хизаар. ТАСС-ай корр.). «Хүгжэнги социалис обществодо совет хүдэлмэришэн ангиин түрүү үүргэ» гэһэн асуудалаар научна суглаан эндэ нээгдэбэ. Сибириин, Ураалай, Алас-Дурна зүгэй хото городуудай, мүн Москвагай, Ленинградай, Алма-Атын 400 шахуу эрдэмтэд-түүхэшэд, дээдэ һургуулинуудай багшанар, партийна, совет хүдэлмэрилэгшэд тэрээндэ хабаадана.

Энэ суглаан хэдэн үдэрэй турша соо үргэлжэлхэ. Тэрээндэ хабаадагшад «Сибирьтэ В. И. Ленинэй сүлэлгэдэ байлга» гэһэн музей-заповеднигтэ хүрэхэ, Саяно-Шушенска ГЭС-эй ба Саянай үйлэдбэриин бүлэг предприятинуудай барилгада ошожо, хүдэлмэришэдэй коллективүүдэй урда лекцинүүдые уншаха байна.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэрие бэелүүлхын түлөө

ЕХЭЭР, ҺАЙНААР, ХЯМДААР

Һайн шанартай ехэ продукци бага гаргашатайгаар бүтээн гаргаха гэһэн уряатайгаар дэлгэрһэн 1974 оной социалис мүрысөөндэ уралан наринжуулагшад, ухаалан зохёогшодой дүүргэхэ үүргэнь ехэ. Тэдэнэр үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлэн хэрэглээд, табан жэлэй аша туһада зорюулха хэрэгтэ ехэ туһа нэмэрээ оруулжа шадаха юм.

Бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байгаа уралан наринжуулагшад бии байгаа түхеэрэлгэ, станогуудые наринжуулан һайжаруулна, удаан саг болзор соо хүдэлгэхэ арга бэдэрэн олоно.

«Тракторай блогой шэнэдхэн заһабарилагдаһан часть техническэ эрилтэдэ гүйсэд хүрэмэ, удаан саг соо хэрэглэгдэхэ болгогдоо» гэжэ Ивалгын туршалгын үйлэдбэриин ажахын инженернүүд тоолоно.

Токарь Ринчинов блогой часть һэльбэн заһабарилха түхеэрэлгэ зохёоһон юм. Хэрэглэлһээ гараһан часть дахинаа заһабарилагдажа, урдын болзорһоо удаан саг соо хэрэглэгдэдэг болоо. Энэ уралан наринжуулагшын дурадхал ажахыда ехэ аша туһатай байба. Иимэ частиин эбдэрһэн ушарһаа тракторнуудай 20 шахуу процентнь хэрэглэлһээ гаража, бага бэшэ тойбо татадаг һэн.

Ашаанай автотранспортна 1-дэхи управлениин уралан наринжуулагша нүхэр Трифонов һүүлэй хэдэн жэлэй туршада 12 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Тэрэ постоянна тоогой гагнууриин агрегат шэнэдхэн байгууһан юм. Тиигэжэ управлени шэнэ агрегат абаагүй, харин хуушанаа хэрэглэжэ, горитой алмалта хээ.

Улаан-Үдын шэлэй заводой хабтагар шэл отолхо столой конструкциингаа талаар зарим дутагдалтай байһан ушарһаа дунда зэргээр жэлдээ 61 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл эбдэржэ, хаядаһан болоһшо һэн. Уралан наринжуулагша Петухов энэ асуудал шиидхэжэ шадаа. Шэл отолхо столдо нэмэлтэ түхеэрэлгэ зохёон тодхожо, шэлые хэрэгтэй хэмжүүрээрнь отолхо арга олгоһон байна. Энээнэй ашаар завод эбдэржэ, хаядаһан болодог шэлэй зэргын нэмэлтэ продукци үйлэдбэрилхээ болижо, нилээн ехэ алмалта хэдэг болоо.

Республикымнай уралан наринжуулагшад продукциин шанар һайжаруулха арга замуудые бэдэрэн хэрэглэнэ. Хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл гарган ажаллаһанай ашаар продукциин шанар һайжаруулха олон шухала асуудал шиидхэгдээ. «Гусиноозёрская» шахтын инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд Татаринцев, Назарова, Шептунова гэгшэдһээ бүридэһэн эдэбхитэйшүүлэй бригада 7/8-дахи шахтын технологическа комплексдо зарим тэды хубилалта хэхэ дурадхал оруулһан юм. Шулуу нүүрһэ ехээр бутаруулангүй малтан абаха арга олгоһон энэ дурадхалынь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, амжалтатайгаар хэрэглэгдэжэ байна.

«Теплоприбор» заводойхид приборнуудай детальнуудые шудхалгада кварцева элһэ, крахмал хэрэглэдэг һэн. Тиихэдэ детальнуудай газаа талань шэрүүбтэр, досоо талань муушаг байгша һэн. Уралан наринжуулагша Ильков детальнуудай голые шудхалгада ондоо материалнуудые хэрэглэхэ дурадхал оруулаа. Тэрэнь һайшаан абтажа, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. Энэ дурадхалай ашаг үрэнь юуб гэхэдэ, продукциин шанар һайжаруулна, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлнэ. Продукциин шанар һайжаруулһанай ашаар нэгэ прибор бүхэниие бүтээхэдэ нэгэ түхэриг 39 мүнгэнэй алмалта хэгдэдэг болоо. Завод жэл соо хэдэн мянган приборнуудые бүтээнэ гэхэдэ, ямар алмалтын хэгдэдэг болоһонииинь ойлгосотой бэзэ.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой электромашинна цехэй уралан наринжуулагшад Минеев, Обедкин гэгшэд детальнуудые бүтээлгын технологи хубилгаһан ондоо материал хэрэглэһэн байна. Энээнэй ашаар продукциин шанар һайжаруулагдаа. Детальнууд урдынхиһаа һураггүй ехэ болзор соо ашаглагдана. Нүхэд Минеевэй, Обедкинэй дурадхал жэлдэ 30 мянган түхэригэй алмалта үгэһэн байна.

Зарим предприятинуудай инженер, технигүүд патентнэ литература хэрэглэжэ, техническэ шэнэ онол арга үйлэдбэридээ амжалтатайгаар нэбтэрүүлнэ. Энэ хэрэг авиазаводто һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Ондоо тээ хэрэглэгдэһэн онол аргые ооһэдынгөө предприятиин эрхэ байдалда таарамжатай болгоод, үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэдэ, тэрэнэй ашаг үрэнь шэнэ дурадхалһаа һураггүй үлүү ехэ байдаг.

Уралан наринжуулагшад үйлэдбэриин элдэб гаргаша бага болгохо хэрэгтэ зорюулагдаһан олон асуудал урагшатай һайнаар шиидхэнэ. Иимэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар материал, түүхэй эд алмагдана, продукциин шанар һайжаруулагдана. Жэшээлхэдэ, х ү ү р г э н ү ү д э й түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой инженернүүд Требуков, Хлебосолов, Реутский, Молчанов гэгшэдһээ бүридэһэн эдэбхитэйшүүлэй бригада хэрэгсэлнүүдые шудхан бүтээлгэдэ групповой арга хэрэглэхэ дурадхал оруулһан юм. Тэдэнэй үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн гансал дурадхал 69 мянган түхэригэй алмалта үгэһэн байна.

Городой кварталнууд хоорондуур халуун уһа дамжуулха сетиие наринжуулан һайжаруулха арга олгоһон уралан наринжуулагша Потаповай ганса дурадхалһаа 5 мянган түхэригэй ашаг үрэ абтаа. Улаан-Үдын тепловой сетиин инженер Потапов нёдондо жэлэй туршада 17 мянган түхэригэй транспортна гаргаша, электрын элшэ хүсэ алмаха арга олгоо.

«Бурятмежколхострой» нэгэдэлэй инженер Харловай дурадхалаар мал ажалай барилгануудта агаар сэбэрлэлгын шэнэ түхэлэй хушалта хэрэглэгдэдэг болоо. Энэ дурадхал барилгашадай ажал хүнгэдхэхэһөө гадна, барилгада горитой алмалта хэхэ юм. Алмалтые объект бүхэндэ абажа харахада, 10 мянган түхэриг болоно. Нүхэр Харловай дурадхал малай 8 байра барилгада мүнөө нэбтэрүүлэгдээ.

Продукци үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ, шанарыень һайжаруулха, алмалта арьбалалта хэхын түлөө тэмсэл уралан наринжуулагшад, ухаалан зохёогшодой дунда үргэнөөр ябуулагдана. Гэбэшье тэдэнэй үүргэ улам дээшэлүүлхэ шухала.

Тиимэһээ ухаалан зохёогшод, уралан наринжуулагшадай тоо улам олошоруулха, эдэбхи үүсхэлыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Н. МАЛЬЦЕВ,
ВОИР-ой областной соведэй түрүүлэгшэ.

Лубсан Цыремпилович Юмов Бэшүүрэй [illegible] «Дружба» колхоздо хонишоноор ажалладаг. 1974 он[illegible] нүхэрнай 100 эхэ хонин бүриһөө 103 хурьга түлжү[illegible] хонин бүриһөө 4,3 килограмм нооһо хайшалжа, [illegible] чемпион болоһон байна. Ажалдаа иимэ [illegible] туйлаһанайнгаа түлөө тэрэ амаралтын байшанда [illegible] түлөөһэгүй путёвкоор шагнагдаа юм. Мүнөө Лубсан [illegible]ремпилович һүрэг хонидтоо үбһэ тэжээл, зелён[illegible] лэдхэжэ, үбэлжэлгэдэ эрхим бэлдэхээр ажаллажа [illegible]хай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордент[illegible]рүү хонишон. Л. Ц. Юмов.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фо[illegible]

УЛААН-ҮДЫН аймагай «Байкал» учхозой Д. Ф. Судаковой эрхилдэг үбһэнэй комплексно звено жэлһээ жэлдэ ехэ тэжээл бэлдэдэг юм. Энэшье жэл Судаковой звено хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ үбһэ бэлдээ. Август һара соо 12 мянган центнер үбһэ һурилөөд байгаа һэн.

— Үбһэнһөө гаратараа үшөө хоёр мянган центнер бэлдэхээр хараалнабди[illegible] гээд звеное даагша [illegible]бэ.

Судаковой звено [illegible] бэлэдхэлгээр ажахы [illegible] түрүү һуурида гаража, [illegible] түхэриг мүнгэн шанда[illegible] тэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. [illegible] Судаков. Тракторнууд [illegible] шалгадаа бэлдэжэ бай[illegible]

Д. БАЛДАНОВАЙ фо[illegible]

ДҮҮРЭХЭ ДҮТЭЛӨӨ

Юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлдэ ниитынгээ малые хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангаха гэһэн зорилго урдаа табиһан Захааминай аймагай ажахынууд горитой амжалта туйлана. Хамта дээрээ 23.468 гектар сабшалангһаа 220692 центнер үбһэн сомогдохо ёһотой аад, һүүлэй мэдээгээр 21.273 гектарай ногоон сабшагдажа, 163.499 центнер эрхим шанартай үбһэн һурилэгдөө. Мүн түсэбэй ёһоор 87.000 центнер сенаж бэлэдхэхэ байһан һаа, бодото дээрээ 43.880 центнер дарагдаа. Һүүлэй үдэрнүүдтэ аймагай ажахынууд силос даралгаяа эхилжэ, 18.771 тонно шэмэтэ тэжээл бэлэдхэжэ абаа.

Ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэ илангаяа Далахайн, Енгорбойн ба Хамниин совхозуудта һайнаар ябуулагдана. Жэшээнь, Хамниин совхозой үбһэшэд 3.172 гектар сабшалангай ногоо сабшаад, 22.799 центнер эрхим шанартай үбһэ сомобо. Мүнөө тус ажахын олохон звено түсэбөө дүүргээд, хүршэнэртөө туһалжа эхилээ. Эндэ Е. М. Викулин, Д-Н. Р. Норбоев, Г. Д. Дулмаев, В. О. Шагдуров, В. Д. Дондоков, А. Цынгеев, Д-С. Ц. Аюров, Р. Д. Лыгденов, С. Тогмитов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг звенонууд амжалта туйлана.

Енгорбойн совхозой 26 звеногой 16-ниинь хараалагдаһан түсэбөө дүүргээд, малай үбэлжэлгэдэ бэлдэжэ эхилээ. Совхоз 2.451 гектар сабшалан дээрэһээ 18.100 центнер үбһэ һурилөө.

Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Д. Н. Цыбиков, Б. Х. Бадмаев, С. Д. Дашеев, А. Ц. Бальжанов, Б. Ц. Бандерв, С. Н. Будаев гэгшэдэй звенонууд түрүүлнэ.

Д. ЛЫГДЕНОВА.

ДАРЫ ХЭМЖЭЭ АБАХААР

Һаяхан Зэдын аймагай түб Петропавловка тосхондо сельскэ Советэй сесси боложо үнгэрбэ. Сесси дээрэ һуралсалай шэнэ жэлдэ багшанарай урда табигдаһан шухала асуудалнууд тухай хөөрэлдөөн болоһон байна. Зүблөөнэй нээгдэхэдэ, арадай гэгээрэлэй талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ А. Н. Таракановская тус тосхоной дунда ба найман жэлэй һургуулинуудай һуралсалай шэнэ жэлдэ ямараар бэлдэһэн тухай элидхэл хэбэ. Нэн түрүүн элидхэлшэ Петропавловкын дунда һургуулиин һуралсалай жэлые һайнаар дүүргээ гэжэ мэдээсэбэ. Мүнөө үедэ һургуулиин гэр заһабарилагдаад, кабинедүүд гоёогдон түхеэрэгдэжэ, шэнэ түхэлэй самбарнууд үлгэгдөө. Тиигээдшье һургуулиин гэр газаа досоогүй сэбэрлэгдээд, столово, буфет, кино харуулха зал бэлэн болоо гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Харин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хүүгэдэй һурадаг Петропавловкын найман жэлэй һургуулида һурагшадай эрдэм мэдэсэ бирагүйшэг байхаһаа гадна, уялгата һуралсалай хуули дүүргэгдээгүй, кабинетнэ заалга хэрэглэгдэнэгүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Мүн лэ һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэл муугаар хэгдээ, ядахын сагта һургуулиин байра электрын галаар хангагдаагүй гэжэ тэрэ баримталба.

Комиссиин түрүүлэгшын элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн хүнүүд һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд даалгагдаһан тушаалдаа харюусалгагүйгөөр хандаһад гэжэ нэгэн дуугаар тэмдэглэбэд. Һургуулиин коллектив эдэ дутагдалнуудые дары усадхаха ёһотой гэһэн эрилтэ сесси дээрэ табигдаба.

Тиин сентябрь һара соо үнгэргэгдэхэ сельскэ Советэй гүйсэдкомой удаадахи заседани дээрэ һургуулиин директор И. Г. Самбуевые зүблөөнэй шиидхэбэри дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэхыень уялгалаа.

В. КЛОЧИХИН,
«Зэдын үнэн» газетын редакциин таһагые даагша.

ШЭНЭ ФАБРИКА

Түнхэнэй аймагай «Сибиряк», колхозой барилгашад шубуунай фабрикын түрүүшын хубиие бэлэн болгожо, август һарада тушаагаа. 20 мянган тахяагай багтаха энэ фабрикын инкубаторна цех бэлэн болгогдожо, тэндэ түрүүшын 3 мянга 800 үндэгэн даруулагдахаар табигданхай.

Цех соонь шэнэ түхеэрэлгэнүүд, шалган тодорхойлхо приборнууд табигданхай. Байрануудынь һаруул сэбэр, таатай зохидоор шэрдэгдэнхэй. Эндэ операторнуудаар Евгения Орлова, Анна Липкина, Валентина Соболева болон бусад ажаллана. Эдэнэр булта Улаан-Үдын Сотниковой шубуунай фабрика ошожо, тэндэхи ажал хүдэлмэритэйнь, дүй дүршэлтэйнь танилсажа гараа. Инкубаторна цехые Анна Георгиевна Туданова даадаг.

Инкубаторна цехэй хажууда батарейнэ цех, үндэгэлдэг тахяануудай байха хоёр байра баригдаа.

Шубуушадай байшан бэлэн болгогдожо, һайнаар түхеэрэгдээ, досоонь столово, улаан булан бии. Арбан гектар шахуу газар эзэлдэг фабрикын хашаа соо котельнэ, подсобни, уһа бүлэн гаргадаг башни баригданхай. Мүнөө үедэ эндэ ветеринарна пункт баригдажа эхилэнхэй.

Хабсаргагшад болон наладчигууд халуун уһа гүйлгэдэг сорогонуудые дулаалжа байна.

1970 онһоо бодхоогдожо эхилһэн фабрикын энэ барилгые 6 хүнһөө бүридэһэн эбтэй эетэй бригада эрхилнэ. Рафик Иссоянай хүтэлбэрилдэг энэ бригадынхид фабрикын барилгые бүхыдэнь дүүргэхэ дүтэлжэ байна.

И. ФЕДОРОВ.

БАМ

МҮНӨӨНЭЙ АГУУ БАРИЛГА

БАРТАА ТАЙГЫЕ ҺЭТЭЛЭН

очерк

Гоша гэр барихадаа илангаяа бэрхэ. «Сибириин барилгануудаар ябалсаһан байхаб. Зүгөөр ехэ мүнгэнэй хойноһоо тиигэжэ ябаа гэжэ бү һанагты. Бага наһанһаа ябаха дуратайб. Хаа яанагүй барилганууд хэгдэжэ байна гэжэ дуулахадаа, бурхан зүг, зүрхэмни хөөрөөд, тэрэ хизаар ошоһойб гэжэ һанахаш. БАМ тухай дуулахадаа, һуухашье, байхашье, газараа оложо ядаа һэм. Эндэ одоо хүдэлхэеб байна. Хүбүүд булта эбтэй эетэй, үгэ хүүрээ ойлголсожо ядаха юумэн үгыл даа», — гэжэ тэрэ омогорхон хөөрэнэ.

Майхан городогһоо сааша алхахадамнай, асари томо трактор модо урбуулжа, авто-харгын гол зуруудые сэбэрлэжэ сүлөөгүй байгаа һэн. Бүри саагуурнь һүхын абяан, мото-хюрөөгэй түршэгэнөөн холисолдон зэдэлжэ, баатарлиг ажалай һүүлдэ тэмдэгые харуулна. Булад утаһаар тайрагдаһан модонуудые шагталжа, мүн гэшүүһэ хяа оголжо байһан хүбүүдые харахада, одоо атаархамаар. Залуу наһанай охин одоол эндэ зэдэлнэл!

Бульдозерист Владимир Дымбрылов тракторайнгаа гаазые аалидхажа, нэгэл тиимэ хашарһан янзатай кабинаһаа буужа, бидэнэй гарые түмэртэл хатуу хургануудаараа шангаар бажууба. Оронойнмнай зүг бүхэнһөө журналистнууд ерэжэ, тэдэнэртэй хөөрэлдэжэ хашараагаа ха гэжэ һанахаар бэлэй. Тиигэбэшье буряад хүбүүнтэй хөөрэлдэжэ байхада аятай гол зорилгоёо, ажал хэрэгээ яһала мэдэнэ гэжэ ойлгохоор даа. Владимирай эсэгэ бүхы Яруунадаа алдар суутай адуушан, ангуушан юм.

— Би Ярууныг аймагай Мужыха нютагта түрэһэн хүм. Тэндээ арбадахи класс дүүргээд, механизаторай һургуулида ороо һэм. Совхоздоо механизатораар хүдэлөөб. Комсомолой организациин секретаряар ябааб. Одоо һонирхолтой ажал гэжэ хэлэхэ байнаб. Һанаа амархан һуухагүйш, ходол залуушуулай дунда ябахаш. 1967 ондо КПСС-эй гэшүүндэ абтаа һэм. Энэ хадаа наһанаймни эгээ һайхан жэл болоно, — гэжэ Володя хөөрэнэ.

Комсомол, тиигээд парти!.. Ажабайдалайнгаа ута замые нигэжэ эхилхэдэ, хэды шэнээн һайхан байдаг бэ! Зүгөөр манай ороной залуушуул Володидо адлирхуугаар замаа эхилнэ бшуу. Тон иимэ хүбүүд, басагад Эхэ оронойнгоо асари томо барилгада нэгэ һаналтайгаар ерээ.

Володиин иишэ ерэхэдэ, сэхыень хэлэхэдэ, буряад хүбүүд, басагадууд үшөө байгаагүй. Уданшьегүй Эрдэм Очиров Хориһоо ерэжэ, мүн баһа бульдозеристээр хүдэлжэ захалаа. Мүнөө Владимир Дымбрылов украинец Коля Терех гэгшэтэй хамта хүдэлнэ. Хоюулан сасуутан юм. Үгэ хүүрээ ойлголсоогүй гэжэ байдаггүй. Нэгэ эсэгын хүбүүд шэнги ябана. Сэхыень хэлэхэдэ, эндэ олон яһатанай хүбүүд, басагад хүдэлнэ. Ород, украинец, татар, буряад, еврей болон бусад яһатанай хүбүүд дүрөө нэгэдхүүлэн жагсана.

— Һүүлэй үдэрнүүдтэ эгээ һонирхолтой юун болооб?

Буряадай филармониин бүлэг артистнар ерэжэ, зүжэг наадаараа баясуулаа һэн.

— Танай һанаха, бодохо юумэн юуб?

— Энэ автотрассаяа ягаадшье һаа дүүргээд, тоннельдээ бушуухан хүрэһэйбди гэжэ һананаб!

Нигэжэ гансашье бульдозерист Владимир Дымбрылов сэдьхэнэ бэшэ, харин бүхы барилгашад нигэжэ хэлэнэ. Зүб лэ гээшэ. Иимэ һайхан һаналтайшуул үдэр, һүнигүй урагшаа тэгүүлжэ, бар хара тайга уруу шуналтайгаар шурган ороно бшуу.

4.

Социалис мүрысөөн үдэр бүриин шухала хэрэг болоно. Тиигэншьегүй яахаб. Ажал хүдэлмэриин урагшатайгаар ябаха хэрэгтэ нэн түрүүн социалис мүрысөөн һайнаар нүлөөлнэ.

Жэшээнь, механик Юрий Середа гэгшын ударидадаг вездеходуудай колонно нилээд бэрхэтэй зам гаталаа. Үнэхөөрөөшье, айхабтар ехэ зай гаталаа бшуу. Баргажанай эхинһээ Хойто-Муйска шэлэ хүрэхэ даабаритай байгаа. Хада доогуур арбан табан километр утатай гараха тоннель БАМ-ай барилгын эгээл хүшэр ажалынь болоно. Тиибэшье Ю. Середагай колонно хаһа сагтаа хүрэхэ, барилгада тон хэрэгтэй материал абаашаһан юм.

Газар үрэмдэгшэдэй хамсыда «М» үзэг харагдана. Энэнь хадаа «Главтоннельметрострой» гэгшын илгаа тэмдэг. Авто-харгы барихатайгаа хамта эндэхи барилгашад Байгалай шэлые үрэмдэхэ һэдэлгэтэй. Энэнь эгээ түрүүшын тоннель болоно. Харьковчанин Петр Четвернин тусхай бригада ударидажа, Нижнеангарскһаа ерэхэ харгы гаргалсажа байна. Тэрэнэй аха Евгений Уоянһаа ошохо авто-харгы баригшадай бригадые хүтэлбэрилнэ. Тиигэжэ аха дүүнэр өөр хоорондоо ана мана мүрысэжэ, түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна гээшэ.

...Участогай ветеран Анатолий Рябушкинтай орой үдэшэ болотор хөөрэлдэбэбди. Хөөрэхэ юумэн тэрээндэ одоо бии. Донбасста түрэһэн энэ хүдэлмэришэн С. Есенинэй, В. Маяковскиин поэзи тухай сэдьхэл хүдэлгэмөөр хэлэнэ. Есенин ба Маяковский! Тад ондоо поэдүүд ха юм. Теэд хэнэйншье поэмэһээ хэһэгүүдые уншахадань, ород совет поэзи жэншэдгүй һайнаар ойлгоно гэжэ һанахаар бэлэй. Дунда һургуули дүүргээд, ажабайдалай ёһотой «университет» гараха гэжэ шиидэһэн юм. Макеевкын шулуу нүүрһэнэй уурхайда хүдэлөө, Закарпатьеда сэрэгэй алба хээ, һүүлээрнь Россиин олон нютагуудаар ябажа, ажабайдал хараһан намтартай. Тиигээд?.. Иван Силкин гэжэ нүхэртэйгөө (мүнөө мүн баһа эндэ хүдэлнэ) Заполяри ошожо, ехэ газарһаа холо хүдэлһэн байна.

Хойто зүгэй шэмэрүүн газарта хүбүүнэй абари зан хатуужаһан юм. Эгээл тэндэ нүхэдэй энэрхы сэдьхэл мэдэрһэн гэхэ. Түрэл нютаг тушаагаа уйдан гажарха үедөө тусхай дэбтэртэй боложо, тэндээ үдэр бүриин тэмдэглэлнүүдые бэшэжэ эхилһэн юм. Мүнөөшье тэрэнээ орхёогүй. Пүмпэгэр зузаан дэбтэр харуулхадань, ажалша хүнэй намтар энээн соонь дууһан бии гэжэ ойлгохоор. Мүнөө үеын хүдэлмэришэн тухай роман, повесть гү, али поэмэ байжа болоо. Яажа мэдэхэбиш!..

— БАМ тухай дуулахадаа, бэеэ барижа шадаагүйбди. Комсомолшууд олоороо тиишэ ябажал байха. Теэд бидэ юугээрээ дутаа зонбибди? Тэдэнэртэй хамта, гансал тэдэнэртэй хамта хүдэлхэб гэжэ һанаһанһаа Буряад орон ерээд байнабди. Халташье шаналнагүйб. Ябажа, хэжэ байһан ажални ха юм, — гэжэ Толя хөөрэнэ.

Барилгашадтай хөөрэлдэжэ һуухадамнай, автомашинын жолоошон Борис Иванов орожо ерэбэ. Тухайлха янзада, сагһаа урид ажалдаа гараһан ха. Гараа гэмтээгээ. Гарайнгаа шүүд халта эдэгэхэтэй хамта миин һуужа шадаагүй, трассада ерэһэн шуу. Инаг дуратай басаганһаа бэшэг абаа һэн. Теэд басагандаашье ошоогүй. Ажалаа орхижо шадаагүй.

— Бидэ, эрхүүгэйхид, эндэһээ арилхаяа түхеэрнэгүйбди, — гэжэ Борис хэлэнэ. — Ягаашье һаа, сибириинхид хаямди. Мэгдэхээр юумэн огтошье байхагүй. Энэ авто-харгыгаа дүүргээ һаа, Уоянһаа Улаан-Үдэ хүрэтэр сэхэ машинаар ошохо һэмди...

Харин манай Буряадһаа ошоһон хүбүүд нэгэл тиимэ мэхэтэйхэнээр эмниисэн харасаад, «Манайхин, танайхин гэхэ юумэн байхагүй. Хэмнэбшье хүдэлжэ шадахал. Айжа мэгдэжэ [illegible] үгыл» гэжэ доторо[illegible] хэдэл һанагдаа һэн.

5.

Залуу барилгаша[illegible] бүри радио-дамжуула[illegible]гүй шагнана. БАМ-д[illegible]лагдаһан дамжуулга [illegible]гаяа һонирхуулна. Т[illegible]тораа «Маягай» [illegible] табяад, өөһэдтэнь з[illegible]даһан дуу хүгжэм [illegible] Түрэлхидэйнгөө, тан[illegible]дэйнгөө амаршалга [illegible]нахадаа ехээр баяса[illegible]

— Хагаг даа, Э[illegible] Улаан-Үдэ[illegible] маа[illegible]рюулжа юушье да[illegible]гүй! — гэжэ Геннад[illegible] мин һанаата болоно, [illegible] сал эхэ Москвамнай [illegible] тушаа сэдьхэлээ зоб[illegible]даг...

Түбэй болон нюта[illegible] тэнүүдые хүбүүд [illegible] Журналистнууд тэдэ[illegible] хэрэгые зураглахад[illegible] мар, энээндэнь баяс[illegible]

— Бэшэхэдээ, үй[illegible]шье, бэрхэнүүд гэшэ[illegible] Иван Силкин хөөр[illegible] оролсоно. — Шүү[illegible] удхатай материалну[illegible] шаг байна. Эд хэр[illegible] дээр, эдеэ хоолой [illegible] дээр хангагшадай [illegible] дутагдал бии. Зарим[illegible] хоол яһала байха, [illegible] римдаа дуталдана. З[illegible] нууд ходол дуталда[illegible]

(Түгэсхэл. Эхининь манай газетын сентябриин 7-ной номерто).

СЕНТЯБРИИН 8—ТАНКИСТНУУДАЙ ҮДЭР

[Т]ҮГЭЛДЭР ШАНГА [С]ОХИЛТЫН ХҮСЭН

Генерал-лейтенант-инженер Ю. А. РЯБОВ, Совет Армиин танкова сэрэгүүдэй начальнигай орлогшо

[Со]вет арад, тэрэнэй Зэб[сэг]тэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд [...]алалта һайндэрөө — Тан[кист]нуудай үдэрые сентяб[рии]н 8-да тэмдэглэнэ. Бро[нетан]кова, оньһожоруулаг[дамал] сэрэгүүдэй онсо шуха[ла] [...] шанар ба элитэ ехэ [...]ае, мүн бронетанкова [...] Совет Армиия зэб[сэг]тэ хэрэгтэ хубитаяа [...] оруулдаг совет танк[истнуудай] алдар габьяае тэм[дэглэ]һэнэй тула энэ һайндэр [19]46 ондо тогтоогдоо бэлэй.

[...] Совет гүрэнэй өөрыгөө [хамг]аалха хүсэ шадалые бү[...] [...] болгохо зорилготой [...] ажалдаа түйлаһан [...]нууд тухай Эхэ орон[...] Коммунис партидаа со[...] танкистнууд, энэ гай[...] үдэрөө тэмдэглэжэ [...]даа, омогорхолтойгоор [...].

[С]овет арад танкова сэрэ[гүүдтэ] дуратай, тэдэнээ [...] хүндэлдэг юм. Эдэ[...] бүхы зэбсэгтэ хүсэ[нүүдэй] адляар, граждан[ай] [...], гадаадын сэрэгэй ин[тервен]цитэй тэмсэлэй гал [...] соогуур мүндэлөө һэн. [...] үлгын дэргэдэ агуу [...] байһан юм. Комму[нис] парти, Совет правитель[ство] мүнхэ Ленинэй һургаа[лые] бэелүүлэн, залуу Совет [Респ]убликын хуягта хүсэнүү[дые] эмхидхэн байгуулха ха[...] бодол сэхэ шууд баримт [...] бэелүүлһэн байгаа.

[Т]анкова сэрэгүүдые бии [бо]лоһон, хүгжөөһэн түүхэ [...] ороной олон тоото дай[сад]тай тулалдаһан тэмсэлэй [...] урган батажаһан Совет [Арм]иин түүхэтэйнь таһарша[гүй] холбоотой.

[Ор]оноо индустрижүүлхэ [...]скэ политикые амжал[та]таигаар бэелүүлһэнэй үндэһөөр танкова промышленность тогтоогдоо. Түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ өөһэдын танкнуудые олоор бүтээжэ захалаа һэмди. Энэ ушар бронетанкова хүсэнүүдые бэеэ даанги, тусгаар сэрэгүүд болгохо арга олгоо. 1930 онһоо 1939 он хүрэтэр Совет Армиин танкнуудай тоо хэдэн арбаад дахин нэмэһэн, Т-34 гэжэ танк бүтээгдээд, хэрэглэгдэдэг болоһон юм. Тэдэмнай дайшалхы гайхамшаг шанартай байһанаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ харуулаа бэлэй. «КВ» гэжэ томо танкнууд дайсадые һүрдүүлжэ, дайнай үедэ мүн лэ ехээр суурхаа һааб даа.

Совет Армиин бронетанкова шэнэ техникээр хангагдахатай хамта, танкова сэрэгүүдэй эмхидхэл, тэдэниие хэрэглэхэ онол арга улам һайжаруулагдаа һэн.

Совет танкистнуудай сохилтын хүсые ээрхэг түримхэйшүүл Хасан нуур шадар, Халхын голдо бэеэрээ үзэһэн юм. Һайн дураараа Испани ошогшо манай танкистнуудай интернациональна уялгаяа эрэлхэг зоригтойгоор дүүргэһэнииинь бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон байха.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн Соведүүдэй орондо, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ хүшэр шалгалта болоһон байгаа. Гэбэшье манай арад тэрэ түбэгтэй шалгалтые тэсэмгэйгээр барижа гараһан, ехэ илалта түйлаһан алдартай. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэ бэшэгтэ танкистнууд дайшалхы олон хуудаһа нээлсээ. Гитлеровскэ Германиие, милитарис Японие Советскэ Союзай нуга дараһан илалтада танкистнууд хубитаяа ехээр оруулһан байна. Танкова частьнууд соединенинүүдэй хабаадалгагүйгөөр нэгэшье байлдаан болоогүй, заримдань тэдэ гол үүргэ дүүргэдэг байгаа.

Совет танкистнууд дайсанай сэрэгүүдые шадамараар хүреэлхэ хаба шадабаритайгаа харуулаа.

Японой квантунска армиие һамна зада сохилгодо танкова сэрэгүүд угаа ехэ үүргэ дүүргээ һэн.

Манай танкистнууд Эхэ ороноо хамгаалһан байлдаануудта урда тээнь үзэгдөөгүй ехэ эрэлхэг зориг, баатар габьяа гаргажа, Эсэгэ оронойнгоо үнэн хүбүүд байһанаа эли тодоор харуулаа. Хэдэн арбаад мянган танкистнууд — солдадууд, сержантнууд, офицернүүд ба генералнууд орден, медальнуудаар шагнагданхай. 1.140 танкистда Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоһон, тэдэнэй 16-ниинь иимэ нэрэ зэргэдэ хоёрдохёо хүртэнэн юм.

Фронт дээрэ баатарлигаар дайлалдагшадай, мүн сэрэгэй ара талада шэн зоригтойгоор ажаллагшадай хүсэлэл оролдолгын ашаар Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда гайхамшаг илалтануудые түйлаһан түүхэтэй. Дайнай һүүлшын гурбан жэлэй туршада манай промышленность Германиин промышленностьһаа хоёр дахин шахуу олон танк, өөрөө ябадаг ехэ буу бүтээн гаргадаг болоһон байгаа. Манай алдарта танкшад — конструкторнууд, инженернүүд ба хүдэлмэришэд маша ехэ габьяатай. 9 мянга гаран танкшад правительствын дээдэ хайрада, нилээд олониинь Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ, Гүрэнэй шангуудта хүртэнхэй.

Манай арад зон дайнай ушаруулһан һандарал, хохидолые амгалан жэлнүүдтэ сүм зайсуулаад, коммунис байгуулалтын үргэн ехэ программа бэелүүлжэ байдаг. Оромнай экономическа хурдан түргэн хүнжэлтын замаар дабшана. Эрдэм болон техникэ илангаяа ехэ амжалта туйлажа байна. Тиигэһэнэй үндэһөөр, сэрэгэй талааршье угаа ехэ хубилалта болоо. Ракетно-ядерна хүсэн түгэлдэр зэбсэгүүд бии болонхой. Иимэ ушар байдалда танкова сэрэгүүдэй удха шанар бага болоогүй, харин улам дээшэлээ.

Бүхэ хуягтай, хүсэтэ бүү зэбсэгтэй, түргөөр ябадаг һэн туладаа танкова сэрэгүүд мүнөө сагай эрилтэдэ тон тааруу болонхой.

Танкнууд түсхай түхеэрэлгээр зэбсэглэгдэһэн дээрэһээ тон мэргэнээр буудадаг, үдэрэй, һүниншье сагта холын замда дабшажа шадаха. Ямаршье газараар ябажа, уһа тамаржа, гол мүрэнэй, нуурай оёроор гаража шадаха юм. Тиимэһээ мүнөөнэй оршон байдалда угаа орёо дайшалхы зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха байна. Газарай сэрэгүүдэй сохилтын гол хүсэн болоно. Танкова сэрэгүүдые хүгжөөхэ, улам нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ Коммунис парти ехэ анхарал хандуулна.

Танкова сэрэгүүд мүнөөнэй түгэлдэр хүсэтэ дайшалхы техникээрээ, мүн тэдэниие гартаа барижа байдаг хүнүүдээрээ суурхана.

Танкова сэрэгүүдтэ алба хэгшэд дайшалхы, политическэ бэлэдхэлдээ шэнэ амжалтануудые түйлажа, заншалта һайндэрөө угтаба.

(ТАСС).

АМГАЛАН БАЙГУУЛАЛТЫН, ИЛАЛТА АМЖАЛТЫН ЖЭЛНҮҮД

Иван ПОПОВ, БКП-гэй ЦК-гай Полит бюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо

Эдэмнай түүхынгээ алдарта үе сагые — социалис общество байгуулжа эхилһэн сүлөөтэ арадай баатар габьяата, габшагай ажалай жэлнүүд байгаа. Бүхэли гүрэнэй амжалтануудые нэн түрүүн экономикын түйлалтануудаар хэмжэн тодорхойлдог гээшэ. Гээгдэнги хүдөө ажахытай орон байһан Болгариин Арадай Республика гушан жэлэй туршада хүгжэлтэ түгэс промышленностьтай, оньһожоруулагдамал ехэ хүдөө ажахытай гүрэн болон хүгжөө. Эндэхи промышленность мүнөө ниитын продукциин 65 процентыень үйлэдбэрилдэг, национальна олзо доходой 52 процентыень үгэдэг юм. Болгари ехэ эд бараа, тэрэнэй 42 процентнь болохо элдэб машинануудые гадаадын гүрэнүүдтэ худалдадаг байна. Эдэ бүгэдэ манай экономикын хурдан түргөөр хүгжэжэ байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Промышленность түрүүшээр элшэ хүсэн, индустриин гол һалбаринууд — металлурги, машина бүтээлгэ, хими гол һуури эзэлһэн байгаа. Гэхэ зуура, ороноо индустриализацилга эмхидхэхэ, өөрын түүхэй эдлэл хэрэгсэлгүй, мэргэжэл шадабаритай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэдгүй байгаа һэмди. Гэбэшье хүгжэлтэ түгэс социалис оронуудай, нэн түрүүн Советскэ Союзай, аха дүү ёһоной туһаламжада түшэглөөбди.

Хэрбээ дайнай урда тээхи, 1939 оной дүнгүүдтэй сасуулбал, үнгэрһэн 30 жэлэй турша соо Болгарида ямар хубилалтанууд болооб?

1939 ондо Болгарида 266 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэдэг байһан аад, 1973 ондо 22 миллиард киловатт-часта хүрэһэн байна. Тиигэжэ электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ 83 дахин ехэ болоо. Энэ дүнгөөр НРБ дэлхэй дээрэ 32-дохи һуури эзэлнэ. Советскэ Союзай туһаламжаар Балкандахи түрүүшын Козлодуйска атомна электростанциин баригдахадань, Болгари элшэ хүсэнэй талаар бүри дээгүүр һуури эзэлдэг болохо юм.

Советскэ Союзай туһаламжаар манай металлурги хүгжөө. Үнгэтэ металлургида илангаяа ехэ амжалтанууд түйлагдаа. Хара туулга үйлэдбэрилэн абалгаар Болгариин Арадай Республика дэлхэй дээрэ — табадахи, Европодо нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Цинк ба зэд хайлуулан абалгаар мүн лэ дээгүүр һуури эзэлдэг юм. Мүнөө жэлдэ хара металлурги хоёр хахад миллион тонно булад хайлуулха. 1939 ондо оройдоол 5 мянган тонно булад хайлуулагдадаг байһан.

Өөрын машинануудые бүтээлгэ шэнээр мүндэлөө гэхэдэ алдуу болохогүй. Бүтээн гаргаһан машинануудаа гадаадада гаргажа худалдадаг 29 ороной дунда НРБ 19-дэхи һуури эзэлнэ. Болгариин машинанууд дэлхэйн 70 орондо эльгээгдэдэг. Экономическа харилсан туһалалсалгын Соведэй гэшүүн-оронуудтай холбоо барисаатайгаар ажаллажа, машина бүтээлгээ хүгжөөнэбди. Үргэдэг, транспортна машинанууд, суднанууд, хүдөө ажахын продукци болбосоруулдаг машинанууд, хүндэ машинануудые бүтээлгэ, электротехникэ, хэлхеэ холбооной техникэ илангаяа ехээр хүгжөөгдөө. Электрокрануудые бүтээхэ талаар илангаяа ехэ амжалта түйлагдаа. Энэ талаар Болгари дэлхэй дээрэ гурбадахи һуури эзэлнэ.

Болгарида социализм байгуулжа байгаа гушан жэлэй турша соо үшөө нэгэ шэнэ хүсэтэ һалбари — химическэ промышленность эндэ мүндэлһэн байна. Жэшээнь, Девненскэ голдо ашаглалгада ороһон, кальцитай содын завод Европодохи эгээл ехэнүүдэй нэгэн юм. Проектнэ хүсэндөө хүрэхэдэнь, Болгариин Арадай Республика иимэ продукци үйлэдбэрилгөөр дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлхэ.

Ажалай бүтээсын таһалгаряагүй ургалта Болгариин промышленностиин хүгжэлтын гол шэнжэнь болоно. Хэрбээ 1962 ондо ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар промышленна продукциин ургалтын 38,4 процентнь абтадаг байгаа һаа, 1973 ондо тэрэнэй ашаар промышленна продукциин 78,4 процентнь үйлэдбэрилэгдөө. Арадай засагай жэлнүүдтэ хүдөө ажахын ниитын сектор ехэ амжалта түйлаа. Дунда зэргээр 24—24 мянган гектар элдүүрилэгдэдэг газартай аграрно-промышленна 170 ажахы орон дотор бии юм. Энээнэй ашаар мүнөөнэй хүдөө ажахые хүгжөөхэ, оньһожоруулха арга олгогдоно. Орон дотор элдүүрилэгдэдэг бүхы газар тариалангай 22,6 процентнь уһалагдана.

Хэрэглэгдэдэг үтэгжүүлгэнүүдэй хэмжээн хэдэ дахин дээшэлээ. Эгээл тиимэһээ арадай засагай жэлнүүдтэ шэниисын ургаса таба дахин ехэ болоһон байна. Мүн хүдөө ажахын бусад ургамалнуудые абтаса нилээд дээшэлээ.

Арадай засагай гушан жэлэй турша соо Болгариин Арадай Республикын ехэ амжалта түйлаха хэрэгтэ Советскэ Союзай туһаламжаар үндэр мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэлгэ нилээд нүлөөлһэн байна. Мүнөө Болгарида дээдэ һургуулитай 200 мянга шахуу, тусхай дунда һургуулитай 450 мянган мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ.

Экономикын хурдан түргөөр хүгжэһэнэй ашаар ороной улад зоной байдал нилээд һайжараа. 1961—1973 онуудта хүн зоной бодото олзо доход 2-һоо үлүүтэй дахин дээшэлээ, харин һүүлэй хорин жэлэй турша соо эдлэл хэрэглэлэй фонд дүрбэ дахин ургаһан байна.

Орон доторхи гэр байрын барилга үргэдэнэ, медицинскэ хангалга таһалгаряагүй һайжарна. Ажалшадай байдалые һайжаруулха гэээшэ гол шухала зорилгомнай болоно гэжэ Болгариин Коммунис парти тоолоно.

Энэ багахан ороной богонихон болзор соо ямар ехэ амжалта илалта түйлаһыень эдэ ушар баримтанууд элирхэйлэн гэршэлнэ. Ленинэй агуу ехэ ороной гаталһан замаар, хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулгын замаар дабшаһан орон иимэ ехэ амжалта түйлажа шадахал. Болгариин Коммунис парти — Димитр Благоевой, Георгий Димитровэй парти эдэ амжалта илалтануудай зоригжуулагша, эмхидхэлшэнь болоно.

Болгарида социалис общество байгуулха хэрэгтэ үнэн зүрхэнэй асари ехэ туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө болгар арад Советскэ Союзда, тэрэнэй Коммунис партида, аха дүү совет арадта мүнөө гүнзэгы сэдьхэлэй баяр баясхалан хүргэнэ. Совет болгар арадуудай хани барисаан, харилсаа холбоон ороной политикада, экономикодо, соёл культурада ехэ нүлөө үзүүлһэн байна. Социализм ба коммунизм байгуулгада, шэнэ амжалтануудые түйлалгада, манай арадуудай байдалые һайжаруулгада, бүхы дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангалгада хоёр арадай хани барисаан ехэ туһа хүргэнэ.

(АПН).

Улаан тугта Приволжско сэрэгэй округ. Н-скэ танкова частиин сэрэгшэд өөрынгөө һайндэрые — Танкистнуудай үдэрые дайшалхы болон политическэ һуралсалдаа амжалта түйлажа угтаба. Һаяхан подразделенинүүдэй хээрэ үнгэргэгдэһэн һуралсалда тэдэнэр эрхим һайн дайшалхы дүршэл шадабари, мүнөөнэй машинануудые, эрхим һайнаар шудалһанаа эли бодоор харуулаа. Тиин һүүлэй жэлнүүдтэ социалис мүрысөөндэ үндэр үрэ дүн түйлаһанайнгаа түлөө часть округойнгоо Сэрэгэй соведэй дамжуулгын тугаар гурба дахин шагнагдаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Батальоной командир коммунист майор Б. М. Сивак залуу сэрэгшэдэй дүршэл ехэтэй заабаришадай нэгэн юм. 2. Танкова рото маршда.

ТАСС-ай фотохронико.

[...]талаар хангалта һанаһан[...] [...]гүй. Хэрэгтэй саг[...] заһуулха, һахалаа [...] аргагүй зобонобди. [...] инженерд нээрээшье, зүб [...]нэ. Энэ асуудалые эмхи [...]тай болгохо саг үни ха[...] [...] ерээ. Нэгэ үгөөр [...], энээн тушаа анха[...] саг үргэлжэ хандуул[...] барилгашадай хангам[...] һулаһуулжа огто боло[...]. Энэ шухала асуудал [...] «Правда» газетын тү[...] дотор (энэ жэлэй [...] 7-ной номер) онсо [...] хандуулагдаһан бай[...].

[...]участогай парторг В. Т. [...] гэгшэдэ хэхэ [...] ехэ. Тиигэхэ мүртөө [...] мастераар хүдэлнэ, [...]айнгаа бүхы техникые [...]тьнуудаар таһалгаряа[гүй] хангаха ёһотой. Тэрэ[...] мэдэлдэ байдаг техникые [...]адшье яахамнайб. Яһа[...] гэээшэ. Ямар нэгэ [...] дуулахадаа Тимофеич [...] эндэ иигэжэ нэрлэ[...] бүхы трассаараа харайл[...] [...]лажашье һаа, арга һү[...] олохо гэжэ оролдоно. [...]ыень хэлэхэдэ, тиимэ бэ[...] бүтаха юумэн байдаг[...].

[...] үйлэдбэриин хэрэгүүдһээ [...] хэхэ юумэниинь ол[...] лэ байдаг. Эдэбхитэ[...] иимэшье олон бэшэ. [...] коммунист, мүн ба[...] комсомолшууд. Би[...] коллектив гэжэ гү?.. [...] эдэнэр тон най[...], эдэбхи үүсхэлтэй, элдэбын участогуудые хүтэлбэрилжэ ябадаг.

— Автотрассаяа саг дарыдань гү, али заабол сагһаа урид ашаглалгада үгэхэ ёһотойбди гэжэ һанахадаа, үглөөнэй харанхыһаа үдэшын харанхы болотор хүдэлхэ ушар гарадаг гэээшэ. Сэхыень хэлэхэдэ, заримдаа суглаа хураал тухай бодомжолхо саг гарадаггүй, — гэжэ Василий Тимофеевич хөөрэнэ. — Сүлөөтэй саг гараһай, одоо хүн шэнги байһайбди гэжэ найдахаш. Теэд мүнөө дээрээ тиимэ арга боломжо байнагүй. Бүхы юумэн нэгэ доро хэгдэдэггүй ааб даа. Эдэ бүгэдэниие манайхин яһала һайн ойлгоно. Тиимэһээ ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр хандана.

Парторг хэдышье сүлөөгүй байгаа һаа, залуушуулда ашатуһатай зүбшэл заабари үгэхээ мартадаггүй. Гомдожо, гэмэржэ ябаһан хүбүүд, басагадые эндэ олохогүйш. Нэгэл юумэнэй гарахада, тэдэнэр заабол Василий Тимофеевичтэ хандадаг.

Богонихон сагай туршада эндэ комсомолой эхин организаци байгуулагдаа. Залуу техник-механик Валерий Федоров комсомолой ажал хэрэг һайн мэдэхэ, нилээд эдэбхи үүсхэлтэй хүбүүн. Залуушуулай ажабайдалые гоё һайхан болгохые оролдоно. Энэ хэрэгтэнь ВЛКСМ-эй Хурамхаанай райком шадал туһална.

...Тэндэһээ гараха үдэрнай комсомольско түрэ найр хэхэмнай гэжэ шууялдажа байгаа һэн. Автомашинын жолоошон Саша Васильев Улунхаанай медицинскэ пунктын сестра Лида Лучаговатай хуби заяагаа ниилүүлхэнь. «Түрэ найртамнай хэрэгтэй бүхы юумэн олдоногүй, теэд яахаб... Шухалань гэхэдэ, түрэл нютагһаа холо, орон соо суурхаһан барилга дээрэ түрэеэ хэхэмнай, гэжэ Саша хэлээ бэлэй. Залуу инагуудай түрэ найрта байлсаха аргагүйшье һаа, тэдэниие халуунаар амаршалаад зол жаргал хүсөө һэмди.

Түрэ найр, ажалай баатаршалга! Залуу наһанай дүлэтэмэ охин эгээл эндэһээ бадаржа, мүнөө үе сагай түхэл шарайе, совет залуушуулай гэрэлтэ һайхан образые эли бодо харуулна гэээшэ.

...Вертолётнай хабсагайн нюруу шудархаһаа нааша агаарта гараад, майхан городог дээгүүр хэды эрьелдэжэ ниидээд, Хурамхаан тээшэ шэглэбэ. Хайшаашье хара — бартаа ехэ тайга. Оршон тойрон зүргэ харгышье, һууриин нютагшье харагданагүй. Үгы даа! Тураг шубуунай һуугаагүй, туруута амитанай ябаагүй газарта залуу барилгашад ерэнхэй, зэрлиг тайгые бүхэ нойрһоонь һэргээбэ!

Е. ГОЛУБЕВ, БИОН-ой хүдэлмэрилэгшэ.
М. ОСОДОЕВ, манай корр.

Тазы-Хурамхаан — Улаан-Үдэ

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ РАДИО ХИЛЫН СААНАҺАА

БУДАПЕШТ

БУДАПЕШТДЭ БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

ТАСС

ВНР СССР хоёрой хоорондо эрдэм, техникын харилсаа холбоон тухай хэлсээнэй баталагдаһаар 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, сентябриин 5-да ВНР-эй парламентын байшан соо баярай суглаан болобо. Тэндэ ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Е. Фок, Венгриин хүтэлбэрилхы бусад ажал ябуулагшад, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эрдэм ба техникын талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. А. Кириллин түрүүтэй совет делегаци байлсаба.

Суглаанда хабаадагшадай үмэнэ ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. Хусар үгэ хэлээ.

Баярай суглаан дээрэ В. А. Кириллин мүн лэ үгэ хэлэһэн байна. Пролетарска интернационализмын гол ёһонуудта үндэһэлһэн эрдэм, техникын харилсаан тухай хэлсээн хадаа Советскэ Союзай ба Венгриин хоорондо али бүхы талын харилсаа холбоо хүгжөөхын тулада ехэ удха шанартай, совет ба венгер арадуудай хоорондохи аха дүүгэй хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

БУДАПЕШТ. (ТАСС). ВСРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Я. Кадар сентябриин 5-да СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эрдэм ба техникын талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. А. Кириллинтэй уулзаба. Үнэн зүрхэнэй, хани ёһоной оршон байдалда энэ хөөрэлдөөн үнгэрөө.

Тэрэл үдэртөө В. А. Кириллинтэй ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Е. Фок уулзаһан байна.

ЧИЛИИН ПАТРИОДУУДТАЙ ҺАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЭ

ВАРШАВА. Мүнөө Чилидэ боложо байгаа бүхы юумэн дэлхэйн арадуудай дурынь ехээр гутаажа, бүгэдэ ниитын буруушаалга үүсхэнэ, гээд Чилиин арадтай һаналаа нэгэдэлгын Польшын комитедэй хэһэн мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Чилидэ болоһон аюулта шэрүүн байдалай эхинһээ хойшо ПНР-эй правительство болон Польшын олониитэ эли тодо, эрид шууд, хэлбэришэгүй сэхэ хараа шугам баримталдаг байгаа гээд «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ. Польшын арад Чилиин хүдэлмэришэн ангиие, бүхы арад зониие хэлбэришэгүйгөөр дэмжэжэ байһанаа үшөө дахин элирхэйлэн мэдүүлнэ.

УЛААН-БААТАР. Арад зондо эсэргүү гэмтэ эбуулгануудаа энэ дары болюулха, Чилиин Компартиин генеральна секретарь Луис Корвалание, Чилиин бусад патриодуудые сүлөөлхэ гэһэн эрилтэ Латиин Америкын арадуудай тэмсэлые дэмжэдэг Монголой комитет Чилиин хунтын үмэнэ табиба.

ЛИССАБОН. Чилиин арадай тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэлгын долоон хоног Португалида үнгэржэ байна. Энэ долоон хоногые Эб найрамдал хамгаалгын Португалиин национальна комитет эмхидхээ. Энэ хүдэлмэридэ оронойнь олониитын демократическа организацинууд — Португалиин демократическа хүдэлөөн, «Интерсиндикал» гэжэ профсоюзай нэгэдэл, Португалиин эхэнэрнүүдэй демократическа хүдэлөөн, ажалша залуушуулай хүдэлөөн, коммунист-студентнүүдэй холбоон, мүн Португалиин коммунис парти хабаадалсаһан байна.

КАРАЧИ

Пакистанай ядерна элшэ хүсэн

ТАСС

Ороной ниислэл хото шадар ядерна элшэ хүсэнэй бүлэг барилгануудые бодхоохоор хараалһан ядерна элшэ хүсэ саашадань хүгжөөхэ түсэбүүдые Пакистанай атомай элшэ хүсэ хэрэглэхэ комисси табиба гээд комиссиин түрүүлэгшэ Мунир Ахмед Хан мэдүүлээ. Пакистанай газар дайдада элирүүлэн нээгдэһэн ураанай рудагай нөөсэ баялигууд яһала ехэ. Тиин энэ түлишөөр оронойнгоо эрилтэнүүдые хангаха аргатай болохо байнабди гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. 1975 оной һүүл багта Карачиин атомна электростанцида ядерна түлишэ Пакистан үйлэдбэрилэн гаргажа эхилхэ.

Ядерна элшэ хүсэнэй, кадрнуудые бэлэдхэхэ асуудалнуудые саашадань шэнжэлхэ һуралсалай түб Карачи хотодо эмхидхэгдэн байгуулагдаха байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Ядерна химиин, ядерна физикын, ядерна техникын факультедүүд Пакистанай университедүүдтэ нээгдэхэ юм.

БУЭНОС-АЙРЕС

ПЕКИН ХУНТЫЕ ДЭМЖЭНЭ

ТАСС

Чилиин фашис гуримые Пекин дэмжэжэ үргэлжэлһөөр гээд «Латин» гэжэ информационно агентство мэдээсэнэ. Чилитэй худалдаа наймаагаа үргэдхэхөөр Хитад хараалжа байна гээд хунтын тусхай түлөөлэгшэ мэдүүлээ гэжэ агентство тэмдэглэнэ. Хоёр талын харилсаае хүгжөөлгэдэ энэ жэлэй турша соо Хитад анхарал ехэ табиһан байна. КНР-эй элшэн сайд Сюй Чжун-Фу гэгшын амаралтаһаа Сантьягада бусажа ерэһыень хунта ойшоолтойгоор угтаба гэжэ тусхай түлөөлэгшэ тэмдэглээ.

Чилиин улад зониие алажа хюдажа байгша Пиночедэй гарые Хитадай элшэн сайдай шангаар адхажа байһыень харуулһан фото-зурагые «Меркурио», «Торсера де Ла Ора» газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудта барлана.

«Чилиин ба Хитадай хоорондо һайн харилсаа холбоон тогтоогдоо» гэжэ Аргентинын «Кларин» газетэ бэшэнэ.

Чилидэ гүрэнэй урбалтын хэгдэмсээрнь, Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд сэрэгэй фашис захирганиие мэдэрэн, Арадай нэгэдэлэй хуулита правительствын элшэн сайдай гаража ошохыень баадхаа һэн.

КНР хунтатай дипломатическа харилсаа тогтоохоһоо гадна, экономическа холбоо барисаагаа улам үргэдхэжэ байна. Дэлхэйн дэлгүүр дээрэ худалдаанда гаргажа шадахаяа болиһон Чилиин эд бараае Пекин худалдан абана.

ЛИССАБОН

Һаналаа нэгэдэлгын буһалгаан

ТАСС

Лиссабон, Порту хотонуудта газетэнүүд барлагдан гарабагүй. Хэблэлэй зургаануудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад, журналистнууд Лиссабоной «Жорнал ду Комерсиу» газетын хүдэлмэришэдтэй, журналистнуудтай һаналаа нэгэдэлгын 24 часай буһалгаа соносхобо. Фашис засаг захирганда һаймһардаг байһан тус газетын ахамад редактор Карлуш Машадые ажалһаань гаргаха эрилтэ эдэнэр табиһан байгаа.

Лиссабоной ори ганса газетэ — «Секулу» даб дээрэ һаналаа нэгэдэлгын буһалгаанда хабаадаагүй байһаар. Хэблэлэй бусад зургаануудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад эртэ үглөөнһөө хойшо энэ газетын байшангай дэргэдэ сугларжа, шэнэ номерой газетэнүүдые худалдахадань тойбо татаба.

Португалиин хэблэлдэ болоһон энэ хёмороон Португалиин Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ хаража үзэгдэхэ гээд багсаамжалагдана.

ЖЕНЕВЭ

ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДАХИН ЭХИЛБЭ

ТАСС

Европодо аюулгүй байдал сахиха, харилсаа холбоо тогтоохо зүблөөнэй хоёрдохи шата эндэ хүдэлмэреэ дахин эхилбэ. Зүблөөнэй хэдэ хэдэн хүдэлмэрилхы органуудай заседанинууд захалаа. Зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар зүблөөнэй гурбадахи шатада дурадхагдаха түгэсхэлэй документнүүдэй проектые бэлдэжэ дүүргэхэ хэрэгтэ Женевэдэ ерэһэн делегацинууд бүтээмжэтэйгөөр хандаха эрмэлзэлтэй гэжэ эдэ түрүүшын үдэрнүүд гэршэлэн харуулба.

Хүдэлмэрилхы органуудай заседанинуудтай нэгэн доро зүблөөндэ хабаададаг гүрэнүүдэй делегацинуудай хоорондо зүбшэлдөөн болоно.

БЕЙРУТ

Милитарис ябуулгануудай дүн

ТАСС

Энэ жэлдэ Израильда мүнгэнэй үнэ 40 процентээр унаха байна гээд Израилиин финансын министр Е. Рабинович мэдүүлээ.

Национальна олзо доходһоо түйлай ехэ мүнгэн сэрэгэй гаргашануудта һомологдоно гээд Израилиин министр сэхэ руунь мэдэрхэ баатай болобо. 1973 онойхитой жэшэбэл, энэ жэлдэ сэрэгэй гаргашанууд 300 процентээр дээшэлхэ байна. Израиль гадаадын гүрэнүүдтэ 6 миллиард шахуу доллар гэхэ гү, али нэгэ хүнэй хүртэсэдэ абабал, 1.660 доллар үритэй.

Үнгэрһэн жэлдэ хэдэ хэдэн налог арад зондо ашагдаһан байна. Энээнэй нилээд ехэ хубинь сэрэгэй талаар гаргашалагдаха. Ойрын ерээдүйдэ нэмэлтэ налог тохогдохоор хараалагдана. Эдэ бүгэдэ Израилиин ажалшан арадай байдалые 50 процентээр муудхааха юм.

НЬЮ-ЙОРК

Дутагдалнууд элирүүлэгдээ

ТАСС

Байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ бүтээгдэһэн ашаанай 42 мянган машина, һургуулиин 500 автобус заводто һөөргэнь бусааха тухай США-гай «Дженерал моторс» гэжэ автомобильна ехэ компани мэдээсээ. Эдэ бүхы машинануудай тормозой түхеэрэлгэдэнь дутагдалнууд элирүүлэгдээ. Энээниие усадхан зайсуулаагүй һаа, аюултай байна.

Энэ ушар һүүлэй жэлнүүдтэ американ автомобильна концернүүдэй ажал хүдэлмэридэ үсөөн, бэшээр ушардаг дутагдал болоно.

НЬЮ-ЙОРК

Багшанарай буһалгаан

ТАСС

Ороной олон хото городуудай багшанарай буһалгаагаар американ һургуулинуудта һуралсалай шэнэ жэл эхилбэ. Салин хүлһыень дээшэлүүлхэ, ажаллаха арга боломжыень һайжаруулха эрилтэ багшанар табина. Ушарынь, зунай амаралтын үедэ юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрхэдэнь, бодото салин хүлһэниинь нилээд доошолоо.

Эрдэм, техникын булан

ЭЛЕКТРОМОБИЛИИН ТҮРҮҮШЫН АЛХАМ

Бэлэхэнээр скоростьдоо ороһон «Москвич-408» гэжэ автомобиль Московско проспектээр һаадгүй табилуулба. «Туршалга» гэһэн гаршагтай пикап Ленинградска ехэ харгыгаар һүндэлһэн үй түмэн машинануудай дунда илгаруулшагүй адли болон дабшалсана. Дүй дүршэлтэй үнинэй жолоошод лэ тэрэниие илгаруулжа магад: утаа гаргадаг хоолойгүй, мүн абяаниинь шье арайхан дуулдадаг.

Дурсагдагша электромобиль 150 километрэй зайда үргэлжэлһэн ээлжээтэ туршалгын рейсэй һүүлээр Ленсоведэй нэрэмжэтэ технологическа институдай хашаа худар бүмбэлзэһөөр орошобо. Энээниие бүтээгшэд, вузай эрдэмтэд, пикапай кузов дээрэ тодхогдоһон батарейтэй «бензинэй баагай» хайшаа болоод байһые шалгаха гээд хэдэ дахин туршаһан байха.

— «Түлишэмнай» — электрын элшэ юумэл даа, — гэжэ тэрэниие бүтээгшэдэй нэгэн, техникын эрдэмэй кандидат В. И. Степанов хөөрэнэ. — Иимэ түлишэ эһэ тортог гаргахагүйһөө гадна, һайнаар ашаглагдадаг юм. Өөһэдөө туршаад үзэхэдэтнайшье болохо.

Нүхэр Степанов зажиганиин түлхюур мушхаад, акселератор айнгаа педаль даража, машинаяа ябуулба.

— Туһөөтэй түхеэрэлгэнүүдэй туһаламжаар электромобилиин оньһонуудые зуу дахин туршахада найдалтай, һайн байһанниинь элирээ, — гээд В. И. Степанов хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. — Манай орон дотор, мүн гадаадашье имэрхүү түхэлэй олон машина бии. Зүгөөр тэдэ бултадаа адар хүндэ, хүсөөр бага, гарза ехэтэй туулган аккумулятор хэрэглэдэг байгаа.

Институдай эрдэмтэд «бензинэй шэнэ түхэлэй бааг» — агаарай магни хэрэглэдэг батарей бүтээгээ. Химиин туһаламжаар бии болгогдоһон хүсэтэ ток холын аян замда ябаха арга олгоно.

— Магни, алюминитэй хамта хүнгэн элементнүүдые хэрэглэн, агаарай кислород металл хоёрые холисолдуулхада, ток гарадаг юм, — гэжэ шэнжэлэгшэдэй бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ, СССР-эй АН-ай гэшүүн-корреспондент В. Б. Алесковский тэмдэглэнэ. — Эдэ дэлгэрэнги металлнуудһаа бүридэһэн батарей 300—500 километр зайда һаадгүйгөөр ябалга хангана. Агаар магни хоёрой туһаламжаар бии болоһон ток хэрэглэхэдэ, оршон тойронхиие сэбэр байлгаха, ерээдүйн шэнэ транспорт ухаалан бүтээхэ саашанхи арга олгохо.

Л. ФРОЛОВ, ТАСС-ай корр.

Ленинград.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

«МОСКВИЧ» МАШИНААР ШАГНАГДАБА

Борьёогой совхоздо 100 хонин бүриһөө зуу гаран хурьга абагшад жэл бүри олошорно. Эндэ зуутанай тоодо хори гаран отарын коллектив оронхой.

Эдэнэрэй дундаһаа Социалис Ажалай Герой, нарин нооһотой хонидые үсхэбэрилгөөр ехэ дүршэлтэй болоһон Гасаран Лубсанович Рабдаев онсо шалгарна.

Г. Л. Рабдаев Арадай ажахын туйлалтануудые харуулһан выставкын (ВДНХ-гай) комитедэй тогтоолоор Хүндэлэлэй дипломоор, «Москвич-408». гэдэг хүнгэн машинаар һаяхан шагнагдаа.

КОРАБЛЬНУУД БАМ ЭЛЬГЭЭГДЭНЭ

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой хашаа соо оромсооршни «БАМ» гэһэн тэмдэгтэй уряа лозунгнууд. «Сахилгаан хуудаһанууд» хүрэһөөр лэ анхаралыеш татаадхиха. Энээниие уншахадаа. заводой коллективэй БАМ-ай Бүхэсоюзна габшагай барилгада хабаадалсажа байһые мэдэжэ абанабди. 42-дохи цехэй газаа хүрэжэ ерэхэдэ, «Байгал-Амарай магистральда үгтэхэ бэлэг» гэһэн лозунг баржын рубка дээрэ томоор бэшээтэй байхань харагдана. Саашаа ябаһанай хэрэггүй, хамаг юумэн ойлгосотой болоно.

Судна хабсаруулагшад. электро-гагнууршад, модошо дархашуул, шэрдэгшэд толгойгоошье үргэхэ сүлөөгүй ажаллажа байна. Тус заводой коллектив хоёрдохи хахад жэлэй туршада БАМ-да хэрэгтэй зургаан судна бүтээжэ тушааха гэһэн гүрэнэй даабари абаһан байгаа. Энээнһээ шухала даабари судна бүтээгшэдтэ байхагүй. Зүгөөр богонихон болзор соо энэ зорилго бэелүүлхэ гээшэ хүшэр хүндэшэг ааб даа. Заводой хүтэлбэрилэгшэд партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудтай, коллективтээ энэ даабарииe болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидхэбэ. Тэдэнэр түсэбэй ёһоор гурбадахи кварталда хоёр баржа, нүгөө үлөөшэ хоёрыень. үшөө хоёр буксир дүрбэдэхи кварталда тушааха зэргэтэй һэн. Судна бүтээгшэд арга боломжоёо тооложо үзөөд, социалис уялга абаһан юм. Түсэбөөр тогтоогдоһон болзорһоонь 20 хоногоор урид нэгэ баржа гурбадахи кварталда, хоёрдохи баржыень тогтоогдоһон болзортоо — сентябрьда бүтээхээр шиидээ. Болзорһоонь хоёр һараар урид гурбадахи баржые, тиихэдэ дүрбэдэхиинь нэгэ һараар урид тушаахабди гэжэ үгэеэ үгэбэ. Мүн түрүүшын буксир болзорһоонь хорин үдэрөөр урид гурбадахи кварталда, хоёрдохииень гурба хахад һараар урид тушааха уялга абаа.

Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тулада комсомол-залуушуулай бригаданууд эмхидхэгдээ һэн. 42-дохи цехэй эрхим бригадирнууд Николай Кузьмин. Эрнест Лысенко, Геннадий Лоскутников гэгшэд тэдэнэрые толгойлно. Дүрбэдэхи цехэй ахалагша технолог Валерий Любушкинай дааһан электро-гагнууршадай габшагай отряд байгуулагдаа. Тус отрядай гэшүүд гол хүрэлмэриһөө гадуур сагтаа гагнууриин бүхы хүдэлмэри хэнэ. Энэ отрядай гагнууршад Леонид Рогожников. Виктор Тимофеев, Владимир Пержаков, аха дүү Анатолий, Борис Сяо-Хан-Чин гэгшэдэй шударгы ажал тухай хөөрэһэн «Сахилгаан хуудаһан» гаргагдаа.

5-дахи цехэй Лилия Сагдиева, Александр Шербаков гэгшэдэй даадаг мастерскойнуудай бүлэг комсомолшууд БАМ-ай захил дүүргэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Заводой комсомолой комитет (секретаринь Николай Пнев) энэ шухала участогай хүдэлмэрииe һайнаар эмхидхэн ударидана.

Мүнөө нэгэ буксир. нэгэ баржа талмайһаа буулгагдажа, БАМ-да эльгээгдэхээр бэлэдхэгдэжэ байна.

П. СКРИПКИН.

ЗЭДЫН ҺОНИН

ДҮНГҮҮД ГАРГАГДАА

Борьёогой совхозой дирекци, партком, рабочком ажахын механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолон гаргаба.

Комбайнер А. А. Метёлкин 500 гектар газарта таряа хадаха даабаритай байһан аад. 515 гектарта хүргэһэн байжа, совхоз соогоо түрүү һуури эзэлээ.

Ажахын түб тосхондо баярай митинг боложо, А. А. Метёлкиной хүндэлэлдэ ажалай алдар солын Улаан туг үргэгдөө, түрүүшүүлдэ Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа. Митингдэ хабаадагшад нүхэр Метёлкиной гэр бүлынхидтэ амаршалгын телеграмма эльгээхэ гэжэ шиидэбэ.

В. ГАРМАЕВ.

ХАЛУУН АРШААН—ТЕПЛИЦЭДЭ

Газар дороһоо гарадаг 68 градус хүрэтэр халуун уһые ажахыдаа хэрэглэхэ тухай Ильинкэ нютагай ажалшад үнинэй бодомжолдог байһан. Энэ һанал бодолынь 1968 ондо хүсэлдэжэ эхилһэн юм.

Тиимэ халуун уһаар дулаасуулагдадаг түрүүшын теплицэ бүтээгдэһэн юм. Энээгээрээ урмашаһан эдэбхитэд теплицэеэ жэл бүри үргэдхэжэ, уданшьегүй 9 теплицэ түхеэржэ, ёһотой комбинат байгуулагдаа һэн. Тэдэнэй табаниинь үбэлдөө хүдэлгэгдэдэг.

Эдэ жэлнүүдтэ теплицэ соо үгэрсэ, помидор һайнаар ургуулдаг дүршэл шадабаритай хүнүүд олошороо. Тэдэнэрэй тоодо Вера Ивановна Минаева. Александра Григорьевна Софрина, Клавдия Георгиевна Корытова, Ольга Васильевна Уварова болон бусад ороно.

Энэ жэлдэ ажалынь бүришье урагшатай ябаа. Теплицын комбинадые эрхилэгшээр агроном мэргэжэлтэй Клавдия Павловна Павлова табигдажа, агрономоор Галина Иннокентьевна Моловагай хүдэлжэ эхилһээр ажал хэрэгынь эрид хубилаа. Теплицэдээ ургаса ехэтэй сортын ургамалнуудые таража захалһан юм. Мүн үтэгжүүлгэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ, ургамалнуудай хойноһоо харууһалгые һайжаруулха хэмжээнүүд абтаһан байгаа.

— Москва хотоһоо ТСХА-1 сортын үгэрсын үрэһэ захюулжа асараад, тэрэниие тариһамнай угаа ургасатай байшоо, — гэжэ Клавдия Павловна баяртайгаар мэдүүлээ. — Энэ жэлэй түсэб үни хада дүүргэгдээ. Мүнөө үедэ үгэрсэеэ хэхэ газараа оложо ядажа байнабди.

Үнэхөөр 136 тонно үгэрсэ ургуулха түсэбынь үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Теплицын эрхим хүдэлмэрилэгшэд К. Г. Корытова, В. И. Минаева, М. А. Бурлакова гэгшэд 20—20 тонно үгэрсэ ургуулха даабаряа бүри июль һарада дүүргээ һэн.

Мүн помидор һайнаар ургуулагдана. «Премога», «Уральский многоплодный» гэжэ сортнууд эндэ таригдаһан байха.

— Энэ жэлдэ «Премога» сортын помидор түрүүшынхеэ таряабди. Ургасань яһала һайн, эдеэниинь томонууд, мүндэгэрнүүд байгаа, — гэжэ эндэ ажалладаг А. Г. Софрина мэдүүлбэ.

Помидорынь нэгэ теплицэдэ таригданхай. Энэ жэлдэ 6 тонно помидор ургуулха түсэбөө дүүргээд, түсэбһөө үлүү нилээд ехэ тушаахаар хараална.

Игэжэ «Прибайкальский» совхозой огородшон газарһаа гараһан халуун аршаан хэрэглэжэ, үнэ сэн багатай овощ ургуулжа, хүн зоной хэрэглэмжые хангана.

А. БОРИСОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» совхозой теплицын хүдэлмэрилэгшэ К. Г. Корытова үгэрсэеэ суглуулжа ябана. 2. Эндэхи түрүү хүдэлмэрилэгшэ А. Г. Софрина «Премога» сортын помидор харуулжа байна.

Авторай фотонууд.

БЭШҮҮРЭЙ ҮНДЭР НАҺАТА

Ирина Васильевна Афанасьева Бэшүүр тосхоной эгээл үндэр наһатанай нэгэн болоно. Тэрэ мүнөө 98-тай, хоёр жэл болоод 100 хүрэхэ байна. Буурал сагаан толгойтой хүгшэн нэгэ зээшэ ошохо болоходоо, автобус хүлеэжэ байдаггүй заншалтай. Тэрэнэй басаган хоёр километр холо ажаһуудаг.

— Ябагаар ябаха шадалтай аад, автобус юундэ хүлеэжэ байхабиб?—гээд, басагандаа ябагаар ябашадаг.

Гэртэхи газаахиaа хэхэдэнь, үхибүүдтээ туһалдаг, аяга табагаа угаадаг байна. Ухаанинь зандаа. Граждан дайнай болоһые, Бэшүүр тосхондо семеновецүүдэй ерэһые, «Безбожник» гэжэ түрүүшын коммуныи нютагтань эмхидхэгдэһые, хүбүүдэйнгээ болон хүрьгэнэрэйнгөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда мордоһые хүгшэн мүнөө элихэнээр һанан хөөрэдэг.

Үндэр наһата үнэр баян: 16 ашанар, 17 гушанартай. Ашанарынь элдэб мэргэжэлтэн болонхой юм. Летчик, түмэр замшан, багшанар, жолоошод, инженернүүд, архитектор, механик, оёдолшон тэдэнэрэй дунда бии.

М. АШИРОВА.

АЯНШАЛАГША—УЛААН-ҮДЭДЭ

59 наһатай Георгий Михайлович Бушаев Ригэһээ Владивосток хүрэтэр ябагаар ябаха гэжэ шиидэһэн байгаа. Тэрэ байгша оной мартын 26-да аян замдаа мордоһон юм. Аяншалагша 10.761 километр зайе гаталха ёһотой болоно. Иимэ холо ябагаар ябаха гэжэ юундэ шиидэһэн байгаабта гэжэ манай асуухада, Георгий Михайлович иигэжэ харюусаба:

— Хаанта засагай үедэ үбгэ, эсэгэмни түмэр шүдэрөөр тушагданхай. Калугаһаа Шэтэ хүрэһэн байгаа. Тэрэнэй хөөрөөе шагнажа һуутараа, иимэ болоод би ябагаар Сибирь ошохоб гэжэ хэлэһэн хүм. Тиихэдэмни хүдэр бэетэй үбгэжөөл урдаһаамни гайхангалар хараад: «Ши, борбилоохон, аабайхадажа арай гэжэ ябаад. тиимэ холо ябагаар аяншалхаяа хаанаһаа һанабаш?» гээ һэн. Эдэ үгэнүүд намайе галаар хайраһан шэнги болоо бэлэй. Заатагүй ябагаар Сибирь хүрэхэб гэжэ өөртөө шахаа тангаригаа үгөө һэм. Мүнөө пенсидэ гарамсаараа, энэ хүсэлөө бэелүүлжэ ябана гээшэб. Үдэрэй 50 километр зайе гаталнаб. Оройдоошье эсэнэгүйб.

Үнэхөөрөөшье, Георгий Михайлович эсэхээр бэшэ хүнгэн солбоноор, 18—20 наһатай хүбүүндэл адли харагдана. Тэрэ зарим үдэртөө 65—73 километр ябадаг байха юм. Үдэртөө 100 километр ябаха һэм, тэд харанхы боложо, хоноглоёо түхеэрхэ баатай болоноб гэжэ аяншалагша хөөрэнэ.

Георгий Михайлович мүнөө 6.917 километр зайе гаталаа. Үшөө 3.844 километрынь үлэбэ. Тэрэ ноябриин 20-до Владивостогто хүрөөд байха хүсэлэнтэй.

— Ябагаар ябахадаа, бэемни бүри һайжарһандал, хүнгэн болоо. Эхэнэрнүүд гэр соогоо эрьелдэхэдээ, үдэртөө 45—50 километр ябадаг байна бшуу. Юрэдөө, үдэр соо 50—60 километр ябахадаа, хүн багаханшье эсэхэ ёһогүй. «Хүн бүхэн хаанашье, хэзээдэшье ябагаар ябаха зэргэтэй» гэһэн уряагаар энэ аяншалгаяа эхилһэн байнаб, — гэжэ Георгий Михайлович хөөрэнэ.

Холын аяншалагша республикымнай ниислэл хотодо нэгэ үдэрэй туршада амараад, аян замаа үргэлжэлүүлхэээр мордобо.

Б. БАЛЬЧИНОВ.

СПОРТ

ТОБШОХОНООР...

☆ Байгша оной августын 24-һөө сентябриин дүрбэн болотор манай республикада аха дүү Монголой Арадай Республикын «Труд» бүлгэмэй футболистнууд айлшалба. Аха дүү ороной футболистнууд Улаан-Үдэ хотодо нүхэр ёһоной уласхоорондын дүрбэн уулзалга үнгэргэһэн байна. Тиихэдээ ЛВРЗ-гэй спортын клубай футболистнуудта 1:4, транспортын «Локомотивта» 2:4, Улаан-Үдын авиазаводой «Забайкалец» командада 0:4 тоотойгоор шүүгдэһэн байха юм. Харин дүрбэдэхи уулзалгадаа авиазаводой хоёрдохи командатайнь 4:4 тоотойгоор тэнсэһэн байна.

☆ Эрхүү хотодо һур харбалгаар Монголой Арадай Республикын, Россин Федерациин суглуулагдамал командануудай дунда һонирхолтой мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Манай республикын спортсменүүд — Хурамхаанай хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер, СССР-эй спортын мастер. Анатолий Гармаев, модо болбосоруулдаг комбинадай хүдэлмэришэн, СССР-эй спортын мастер Дэнжу Очирова Россин Федерациин нэрэ солые хамгаалһан байна.

Анатолий Гармаев дүрбэн зайда мүрысэхэдөө, дүн хамта 2.246 очко абажа, түрүү һуури эзэлээ. Харин Дэнжу Очирова 50 метрэй зайда эрхимлэжэ, 4-дэхи һуури эзэлһэн байба.

☆ Футболоор «Локомотив» бүлгэмэй центральна соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Бурядай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ гурбан үдэрэй туршада үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөндэ Забайкалиин түмэр замай, Зүүн-Сибириин транспортна барилгын болон ЛВРЗ-гэй команданууд хабаадалсаһан юм.

Түрүүшын үдэр ЛВРЗ-гэй спортын клубай футболистнууд Зүүн-Сибириин транспортна барилгашадай командые 3:0 тоотойгоор шүүбэшье, хоёрдохи уулзалгадаа Забайкалиин түмэр замай командада 0:1 тоотойгоор шүүгдээ. Удаань Зүүн-Сибириин транспортна барилгын, Забайкалиин түмэр замай команданууд хоорондоо наадаа. Эндэ Забайкалиин түмэр замай команда 1:0 тоотойгоор шүүжэ гарахадаа, «Локомотив» бүлгэмэй центральна соведэй түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха болобо.

Энэ мүрысөөндэ хабаадалсажа ябаһан Улаан-Үдын локомотивна депогой футболистнууд Новосибирскын түмэр замай отделениин командые 5:0 тоотойгоор шүүһэн байна.

Б. МИРОМАНОВ.

«ТУЯАНА» МҮНДЭЛБЭ

Республикын нютагай промышленностиин министерствын мэдэлэй Улаан-Үдэ ба Бабушкин хотонуудай, Бэшүүрэй оёдолой фабриканuудай үндэһэ һуури дээрэ оёдолой үйлэдбэриин нэгэдэл эмхидхэхэ гэһэн тогтоол Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет һаяшаг баталан абаба. Үйлэдбэриин шэнэ нэгэдэл «Туяана» гээд нэрлэгдэнхэй.

Улаан-Үдын оёдолой фабрика үйлэдбэриин шэнэ нэгэдэлэй гол предприяти болоо. Бабушкинай, Бэшүүрэй фабриканууд нэгэдэлэй филиалнууд болгогдоод, гол предприятиин мэдэлдэ байха юм.

Урдань байһан фабриканудые түсхай шэглэлтэй болгожо, шэнэ техникэ һайнаар хэрэглэжэ, үйлэдбэриин технологи һайжаруулан, ажалай бүтээсэ ба үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, арад зоной эрилтэнүүдые һайнаар хангаха гол зорилго үйлэдбэриин шэнэ нэгэдэлэй үмэнэ табигдана. Улаан-Үдын оёдолой фабрикын директорээр хүдэлжэ байһан М. А. Бужигеев шэнэ нэгэдэлэй генеральна директорээр томилогдоо.

Манай корр.

БУРЯАД орон тухай

☆ Москвагай «Центрнаучфильм» гэжэ киностудиин бүлэг хүдэлмэрилэгшэд манай республика соогуур айлшалжа эхилбэ. Эдэнэр «Буряад орон тухай хөөрөөн» гэһэн документальна үнгэтэ фильм буулгаха юм. Шэнэ фильмын режиссер Ю. А. Закревский болон бусад Хяагтын, Сэлэнгын аймагуудаар, Улаан-Үдын промышленна предприятинуудаар ябажа буулгаа.

Манай корр.

ШЭНЭ МУЗ...

Хяагта хотодо сов... гол хани барисаанай ... нээгдэбэ. Манай оронд... һэн түрүүшын музейн ... дууд Монголой болон ... Армиин сэрэгшэдэй ... гвардейцүүдтэй яажа ... тухай хөөрэжэ үгэнэ.

Монголой арадай ... Сүхэ-Баатар Хяагта ... хирэ-хирэ болоод ерэжэ... дэхи съездээ бэлдэдэг, ... хотын революционно ... гэшүүдтэй холбоо барисаа... гуулдаг байһан.

1921 оной мартын ... Хяагта хотодо Монголой ... дай түрүүшын съезд ... һэн байна. Тус съезд... тиин 150 гэшүүдэй 26 ... гат хабаадалсаһан юм.

Совет-монгол хани ба... най музейн экспонадуудай... да олон тоото дүрэ зура... хорёод онуудай докуме... бии. Музей дүрбэн за... Бүхы залнуудтань МНР... түрүүшын съездһээ эхи... мүнөөдэр хүрэтэр аха дүү ... голой арадай туйлаһан ... жалта тухай эндэ суглу... даһан материалнууд х...

Р. ТУГУТО...

ПРАВДА БУРЯТ...

Нэгэдэхи хууда... КПСС-эй ЦК-да, СС... Министрнүүдэй Соведт... хэр Л. И. Брежневэй ... российск ошоод байһан ... хай материалнууд. ... Л. И. Брежневэй ... үгэ (эхиниинь).

Хоёрдохи хууда... Л. И. Брежневэй ... үгын түгэсхэл.

Гурбадахи хууда... Танкистнуудай үдэртэ ... рюулагдаһан Л. Бонда... статья. «Гушан жэлэй ... һөө» — болгар арадай ... циональна һайндэрые ... лан. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хууда... «Эхи табигша» — С. ... кын статья. «Байга... дурлан...» — фоторепор... Телевидениин програм...

ТЕЛЕВИДЕНИ

Сентябриин 9-һөө 15 болотор

ПОНЕДЕЛЬНИК, 9

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35—«Зураг бүхэндэнь—наран» (үнгэтэ). 14.50—Һүүлэй һонин. 15.00—«Бидэнэр—эдир интернационалистнуудбди» (үнгэтэ). 15.30 — Совет дуунуудай концерт (үнгэтэ). 16.00 — Мэдээсэлэй программа. Софиһаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 18.30 — Концерт. Софиһаа дамжуулга хэгдэхэ, 19.30—19.40 — Забһарлалга. 19.40—Һэлюурдэлгээр дэлхэйн чемпионат. Түгэсхэлэй урилдаан. Швейцариһаа дамжуулга хэгдэхэ. (үнгэтэ). Хүнгэн атлетикээр Европын чемпионат. Италиһаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 20.25—Телевизионно һонин (буряадаар). 20.50 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 21.10—«Техникын һониной мэдээсэлнүүд». 21.40—«Зүүн Сибирь» — тележурнал. 21.50—«Спортын һонин». 22.05—Сонсхолнууд.

«Орбита». 22.15—«Крымэй областиин ургамжын түсэб бэелүүлэгдэнэ». Украинын КП-гэй Крымскэ обкомой нэгэдэхи секретарь Н. К. Кириченко дамжуулгада хабаадана (үнгэтэ). 23.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Тбилиси)—«Спартак» (Москва). Тбилисиһээ дамжуулга хэгдэхэ. 23.50—24.00—Забһарлалга. 24.00—Футбол наадалгын үргэлжэлэл.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 20.25—«Театр тухай хөөрөөнүүд». 21.40—Ф. Листын зохёолнуудые Л. Власенко наадана.

ВТОРНИК, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00—Дамжуулгын программа. 18.05 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 19.05 — Телевизионно һонин. 19.25—«Аха дүү арадуудай эбдэршэгүй хани нүхэсэл» (буряадаар). 19.55—«Ажалай аха дүү нүхэсэлэй хэрэг уялгална». КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев дамжуулгада хабаадана. 20.35 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 20.55—«Таряа хуряалга—74». 21.20—Техникын мэдээсэлнүүд. 21.30—Сонсхолнууд. 21.35—«Человек на своем месте»—уран һайханай фильм.

СРЕДА, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35—Мультфильмнүүдэй программа (үнгэтэ). 15.05 — Һүүлэй һонин. 15.15—«Ород классическа дуэдүүд»—телевизионно хүгжэмтэ фильм. 16.05 — «Назначение» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи, 2-дохи сери). 18.20 — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй, Финляндиин суглуулагдамал командануудай наадан (2-дохи үе, үнгэтэ), 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30—19.40—Забһарлалга. 19.40—«Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй, Финляндиин суглуулагдамал командануудай наадан (3-дахи үе, үнгэтэ). 20.20—Болгариин социалис революциин 30 жэлэй ойдо зориюулагдаһан ойн баярай концерт. Софиһаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 22.20—Телевизионно һонин. 22.40—«Мүнөө үеын асари ехэ барилга» гэһэн дамжуулга. «БАМ-ай үдэрнүүд». 23.10—Багахан концерт.

«Орбита». 23.30 — «Время»—мэдээсэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 20.30—«Польшодохи уулзалганууд» — уран зохёолой дамжуулга. 21.00—«Случайный адрес» —уран һайханай фильм.

«Орбита». 22.20 — «Урдамнай океан»—телеочерк. 22.50—23.00 — Забһарлалга. 23.00 — «Угалзанууд».

ЧЕТВЕРГ, 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35—Советскэ Союзай Герой. СССР-эй летчик-космонавт О. Г. Макаровтай «Орленок» телестудиин юнкорнуудай уулзалга (үнгэтэ). 15.35—Һүүлэй һонин. 15.45—Молдавиин дуун ба хатарнууд (үнгэтэ). 16.05—СССР-эй АН-эй гэшүүн-корреспондент В.-Г. Афанасьев телевизор харагшадай асуудалнуудта харюусана (үнгэтэ). 16.35—«Назначение» — телевизионно уран һайханай фильм. (3-дахи сери).

Улаан-Үдэ. 17.45—Дамжуулгын программа. 17.50—Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 18.40—Телевизионно һонин.

«Орбита». 19.00—«Время»—мэдээсэлэй программа. 19.30—19.40. — Забһарлалга. 19.40—Болгариин Арадай Республикын соёл културын үдэрнүүдэй хаалга. Концерт (үнгэтэ). 21.15—«Наполовину всерьез» — богони зүжэгүүдэй телевизионно театр (үнгэтэ). 22.00—Уран һайханай гимнастикын оюун бэлигтэн (үнгэтэ). 22.50—23.00 — Забһарлалга. 23.00—Арадай хүгжэмэй концерт (үнгэтэ). 23.40—«Вы, не забыли это чудо?» —документальна фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 24.00—«Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.40—«Хроника ночи»—уран һайханай фильм. 21.10—«Средь шумного бала» — хүгжэмтэ фильм.

ПЯТНИЦА, 13

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35—Мультфильмнүүд харуулагдаха (үнгэтэ). 15.00—Һүүлэй һонин. 15.10—«Хүсэтэй, зоригтой, габшагай» (үнгэтэ). 15.40—Чилиин арадтай һаналаа нэгэдэлгын долоон хоног. «Чили: тэмсэлэй саг, шахардуу саг». Телевизионно документальна фильм. 16.40 — «Назначение» — телевизионно уран һайханай фильм (4-дэхи сери).

Улаан-Үдэ. 17.55—Дамжуулгын программа. 18.00—«Горн»—һурагшадта зориюлагдаһан дамжуулга. 18.40—Телевизионно һонин.

«Орбита». 19.00—«Время»—мэдээсэлэй программа. 19.30—19.40 — Забһарлалга. 19.40—«Джульбарс» — уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 20.55—«Таряа хуряалга-74».

«Орбита». 21.35—«А ну-ка, девушки». Залуу агрономуудай мүрысөөн. 22.35—Документальна фильм. 23.00—«Мэндэ амар, нүхэрни». Совет-венгер хамтын программа (үнгэтэ). 24.00—«Время»—мэдээсэлэй программа. 00.30—«Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй, Финляндиин суглуулагдамал командануудай наадан (үнгэтэ).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 20.55—СССР-эй арадай артист Д. Гнатюк дуулана (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 21.35—Украинын телевидениин ба радиогой габьяата оркестрэй концерт.

СУББОТО, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 11.00—Дамжуулгын программа. 11.05 «Минии аба—капитан» гэжэ уран һайханай фильм үхибүүдтэ харуулагдаха. 12.25 — Совет дуунуудай концерт.

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10—Мультфильмнүүд үхибүүдтэ харуулагдаха. 13.20—«Үглөөнэй почто» гэһэн хүгжэмтэ программа. 14.50—«Совет ороной үхибүүд». «Россин үхибүүд» — телевизионно документальна фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. Уран зохёолшо А. Алексин оролто үгэ хэлэхэ (үнгэтэ). 15.00—«Элүүр энхэ байлга»—эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 15.30 — «Очевидное—невероятное». Кино-шэнжэлэлгэ. 16.30—«Сэнхир экранда—түрүүшынхеэ.» Композитор Ф. Зуппе «Прелестная Жуанита»—Новосибирскын хүгжэмтэ комедиин театрай зүжэг. 18.50—19.00—Забһарлалга. 19.00—«Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30—«Залуушуул» гэһэн дамжуулга. «Иимэ ушар болоошьегүй байха байгаа». 20.55—Уласхоорондын мүрысөөнэй лауреат Е. Гилельс наадана. (үнгэтэ). 21.20 — «Таряан тухай үгэ»—телеочерк. 21.45—«13 стульев»—богони зүжэгүүдэй телевизионно театр. 22.50—23.00 — Забһарлалга. 23.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак» (Москва)—«Динамо» (Москва). Үнгэтэ.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 15.30—«Байгал шадарай ой тайга соо» — документальна фильм. 16.20—«Манай танилнууд» — уран һайханай фильм. 17.55—Амаралтын концерт.

ВОСКРЕСЕНИ, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 10.40—«Алтан түлхюурхэн» — уран һайханай фильм. 12.00—Мүнөөдэр Ой модоной хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр».

«Орбита». 13.00—Һүүлэй һонин. 13.10—Мультфильмнүүд харуулагдаха (үнгэтэ). 13.30—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 14.30—Киногоор аяншалагшадай клуб» (үнгэтэ). 15.30—СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Ой модоной ажахын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ Г. И. Воробьевой пресс-конференци (үнгэтэ). 16.00—Эдир харагшадай театр. «Приключение не удалось»—телевизионно зүжэг түрүүшынхеэ харуулагдаха. 17.00—Ой модоной хүдэлмэрилэгшэдтэ зориюулагдаһан концерт (үнгэтэ). 17.30—Уласхоорондын панорама. 18.00—Шэтын областиин Урлугай арадай хоорой концерт (үнгэтэ). 18.20 — Морёор гурбан янзын урилдаан. Англиһаа дамжуулга хэгдэхэ. 18.50—19.00—Забһарлалга. 19.00—«Время»—мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Манай адрес — Советскэ Союз!» (үнгэтэ). 20.40—«Залуушуул» гэһэн хөөрөөн. Ой модоной хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ зориюулагдаһан дамжуулга. 21.10—Кино болгон буулгагдаһан уран зохёолнууд. «Без вины виноватые»—уран һайханай фильм. 22.50 — 23.00 — Забһарлалга. 23.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Торпедо» (Москва)—«Зенит» (Ленинград). Үнгэтэ.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00—«Минута молчания»—уран һайханай фильм. 19.35—Нинелла Курчанкина хатарна.

СЭНХИР ЭКРА...

Улаан-Үдэ. 11.55 — ... жуулгын программа. 1... — Мүнөөдэр — Танки... үдэр.

«Орбита». 13.00 — ... жуулгын программа. 1... — Һүүлэй һонин. 13.10 ... Мультфильмын програ... (үнгэтэ). 13.40 — «С... орондоо алба хэнэб!» 1... — Циркын галнууд. 15.3... Мүнөөдэр танкистын ... дэр. Советскэ Союзай ... шал А. Х. Бабаджаня... хэлэхэ (үнгэтэ). 15.30 «Хүгжэмтэ киоск» (үн... 16.00 — Киногоор аянша... (үнгэтэ). 17.00 — «Р... для фортепьяно с оркестр... Ф. Шопенэй хүгжэм. 17... — Уласхоорондын һон... 17.45 — «Не оглядыв... назад» — уран һайха... фильм (Болгари). 19.00 «Время» — мэдээсэлэй п... грамма. 19.30 — 19.40 Забһарлалга. 19.40 — С... тын программа. 1. Онгос... һэлюурдэлгээр дэлхэйн... пионат. Швейцариһаа ... жуулга 2. Хүнгэн атлети... Европын чемпионат. ... лиһаа дамжуулга 20.25 ... «Война мумий» — теле... зионно-документальна фи... (үнгэтэ). 22.00—«Уран ... лигтэнэй хото». (үнг... 22.20 — «Сопот-74» — ... радын дуунай концерт. ... шоһоо дамжуулга. 23.50 ... 24.00—Забһарлалга. 24.0... «Время»—мэдээсэлэй ... грамма.

ХОЕРДОХИ ПРОГРА...

Улаан-Үдэ. 19.40 — ... ковая дама» — А. С. ... кинай зохёолые Д. М. ... равлёв уншана. 20.50 ... Амаралтын концерт.

Редакторай орлог...
М. Н. НИМАЕВ.